

Kvalitetsrapport för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola 2023

Utbildningsnämnden

Innehållsförteckning

1	Förkortningar och begrepp	3
2	Inledning och sammanfattning	4
3	Systematiskt kvalitetsarbete	4
4	Uppföljning av läsåret 2022/23	5
4.1	Kunskaper.....	5
4.1.1	<i>Gymnasieskolans nationella program</i>	5
4.1.2	<i>Introduktionsprogram</i>	21
4.1.3	<i>Anpassad gymnasieskola</i>	28
4.1.4	<i>Elevhälsa</i>	32
4.1.5	<i>Digitalisering</i>	34
4.2	Normer och värden	35
4.3	Ansvar och inflytande.....	38
4.4	Utbildningsval - arbete och samhällsliv	40
4.5	Bedömning och betyg	44
5	Slutsatser.....	45
6	Arbetet framåt.....	47

1 Förkortningar och begrepp

AG: anpassad gymnasieskola

AI: artificiell intelligens

AKK: alternativ och kompletterande kommunikation såsom tecken, bilder eller digitala hjälpmedel.

APL: arbetsplatsförlagt lärande

AST: autismspektrumtillstånd

Examensgrad: andel av åk 3-eleverna som tog examen aktuellt läsår.

Genomsnittlig betygspoäng: Summan av alla betyg gånger kurspoängen, delat med summan av antalet poäng i elevens examensbevis, exkluderat gymnasiearbetet.

Genomströmning: hur lång tid det tar från påbörjad utbildning till examen (eller studiebevis för IM) – mäts ofta som genomströmning på 3 eller 4 år.

GR: Göteborgsregionen

Gymnasiegemensamma ämnen: de ämnen som ingår i alla nationella program i gymnasieskolan. Engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska/svenska som andraspråk.

IKT: informations- och kommunikationsteknik

IM: introduktionsprogram

IMA: individuellt alternativ

IMS: språkinträdning

IMV: programinriktat val

IMY: yrkesintroduktion

Lgy11 – gymnasieskolans läroplan

Meritvärde: Summan av de 16 eller 17 bästa betygen på grundskolenivå, i det slutbetyg som eleven använder i ansökan till gymnasieskolan.

NPF: neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Programgemensamma ämnen: de ämnen som alla elever på ett specifikt program läser.

Programfördjupning: ämnen och kurser som ligger inom ramen för examensmålen och för programmets karaktär. Ska komplettera och fördjupa de programgemensamma ämnena.

SPSM: Specialpedagogiska skolmyndigheten

SVA: svenska som andraspråk

SYV: studie- och yrkesvägledare

Vklass: systemstöd för schema, närvaro/frånvaro, dokumentation av utvecklingssamtal, omdömen, hittills uppnådda mål, extra anpassningar, kommunikation med vårdnadshavare etc.

2 Inledning och sammanfattning

Kvalitetsrapporten är utbildningsförvaltningens årliga sammanställning och analys av elevernas kunskapsresultat samt föregående läsårs insatser för att uppnå läroplanens mål. Rapporten är Utbildningsnämndens dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet som huvudman för de kommunala gymnasieskolorna och anpassade gymnasieskolorna. Sammanställningar, analyser och slutsatser bygger huvudsakligen på skolenheternas kvalitetsarbete, dialoger samt dokumentation i uppföljningsrapporter och verksamhetsplaner.

I föregående års kvalitetsrapport identifierades ett antal övergripande utvecklingsområden med grund i skolenheternas och huvudmannens resultat och analyser. Efter 2023 års uppföljning ser förvaltningen att steg har tagits inom samtliga utvecklingsområden men att de kräver ett fortsatt fokus och är av långsiktig karaktär.

För att fortsätta utveckla undervisningen och öka elevernas kunskapsresultat kommer förvaltningen i det fortsatta arbetet särskilt att fokusera på:

- rektors ledarskap i uppdraget att leda lärares lärande så att kvaliteten i undervisningen fortsätter att förbättras,
- att stärka det vetenskapliga stödet, på alla nivåer, med syfte att utbildning och undervisning än mer ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet,
- att förstärka det kompensatoriska uppdraget och undanröja hinder för elevernas lärande,
- det främjande och förebyggande arbetet för en ökad skolnärvaro.

För en mer utförlig beskrivning av arbetet framåt, se kapitel 6.

3 Systematiskt kvalitetsarbete

Skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete innebär att huvudmän och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen. Nationella krav, mål och riktlinjer samt utbildningsnämndens uppdrag och verksamhetsplan genomsyrar planerings- och uppföljningsarbetet, från huvudmannan- till skolenhetsnivå.

Utbildningsnämnden var läsåret 2022/23 huvudman för 13 gymnasieskolor (39 skolenheter) och 7 anpassade gymnasieskolor (8 skolenheter). På skolenhetsnivå görs uppföljning av verksamhetens resultat under rektors ledning och ansvar. Det systematiska kvalitetsarbetet planeras, följs upp och dokumenteras utifrån läroplanens övergripande mål och riktlinjer på följande områden: Kunskaper, Bedömning och betyg, Normer och värden, Elevernas ansvar och inflytande, Utbildningsval samt Rektors ansvar. En särskild uppföljning görs även av det kompensatoriska uppdraget, elevhälsoarbetet samt skolans digitaliseringsarbete.

Det är rektor som tillsammans med medarbetare och elever identifierar och analyserar läsårets resultat samt verksamhetens framgångsfaktorer och utvecklingsområden. För att skapa goda förutsättningar att bedriva det systematiska kvalitetsarbetet finns en övergripande struktur för arbetet och gemensamt fastställda rutiner. De fungerar som ett ramverk för utbildningschefer, verksamhetschefer och rektorer när de i sin tur tar fram mer detaljerade processer för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på respektive område och skolenhet.

Kvalitetsarbetet följer ett gemensamt årshjul som visar när statistiskt underlag distribueras, när uppföljning av olika läroplansområden ska dokumenteras på skolenhetsnivå samt när dialoger genomförs mellan rektorer, förvaltningsledning och nämnd. Årshjulet skapar förutsägbarhet och systematik i planerings- och uppföljningsarbetet.

På skolenheten inleds läsåret med att rektor tillsammans med sina medarbetare färdigställer uppföljningen av föregående läsår i en uppföljningsrapport. Med grund i gjorda analyser och slutsatser upprättas sedan en ny verksamhetsplan. Till verksamhetsplanen hör också enhetens plan mot diskriminering och kränkande behandling. Under läsåret arbetar skolenheten med identifierade utvecklingsområden och genomför verksamhetsplanens prioriterade insatser. Olika läroplansområden följs upp och dokumenteras under olika tidsperioder. På så sätt kan också huvudmannen följa upp verksamheten löpande. En stor del av arbetet sker i juni då nyckeltal över elevernas kunskapsresultat finns tillgängliga. I augusti avslutas återigen processen med skolenhetens analys och sammanställning av föregående läsårs resultat och skolenheten upprättar en ny verksamhetsplan utifrån de erfarenheter som gjorts.

I denna kvalitetsrapport ges en sammanfattande och övergripande bild av resultatutvecklingen samt huvudmannens analys av föregående läsår, med särskilt fokus på prioriterade utvecklingsområden. Den innefattar kunskapsresultat samt resultat av arbetet med trygghet och studiero, likabehandling, elevinflytande och andra målområden. I rapporten görs jämförelser mellan olika skolenheter och program. Resultaten analyseras och möjliga orsaker till hög eller låg måluppfyllelse utforskas. Förvaltningsövergripande utvecklingsområden identifieras som underlag för framtida prioriteringar och målsättningar.

4 Uppföljning av läsåret 2022/23

I föregående års kvalitetsrapport identifierades ett antal övergripande utvecklingsområden, med grund i skolenheternas och huvudmannens resultat och analyser efter läsåret 2021/22.

För att fortsätta utveckla undervisningen och öka elevernas kunskapsresultat beskrevs i kvalitetsrapport 2022 hur det fortsatta arbetet särskilt skulle fokusera på:

- rektors ledarskap i uppdraget att leda lärares lärande så att kvaliteten i undervisningen fortsätter att förbättras
- att stärka det vetenskapliga stödet, på alla nivåer, med syfte att utbildning och undervisning än mer ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- att förstärka det kompensatoriska uppdraget
- det tvärprofessionella elevhälsoarbetet för att undanröja hinder för elevernas lärande
- det främjande och förebyggande arbetet för en ökad skolnärvaro

I rapporten konstaterades också att förvaltningen behövde fortsätta utveckla kvalitetsarbetet på introduktionsprogrammen bland annat genom samordnade insatser för att förbättra de individuella studieplanerna och för att utveckla metoder för att följa elevers progression och måluppfyllelse.

Årets rapport knyter an till dessa utvecklingsområden och andra områden med tydlig koppling till skollagens krav och läroplanens mål, i syfte att utvärdera insatser och resultat.

4.1 Kunskaper

4.1.1 Gymnasieskolans nationella program

För att kunna följa upp, analysera och kommentera skolenheternas måluppfyllelse används ett antal nyckeltal. De ska synliggöra skolenheternas resultat i förhållande till målen för utbildningen. Nyckeltalen gällande examensgrad, genomströmning och närvaro indikerar förvaltningsövergripande utvecklingstendenser. Rektorerna använder dessa indikatorer samt fler

mätvärden och bedömningar för resultatanalys på respektive enhet. Samtliga enheter har tillgång till statistik på enhets- och programnivå, i olika ämnen, kurser, konsuppsdelat och så vidare.

Av de elever som gick årskurs 3 läsåret 2022/23 fick **85 procent** en gymnasieexamen, vilket är en ökning med 0,4 procentenheter sedan föregående läsår och fortsättningen på en obruten positiv trend sedan införandet av Lgy11.

Tabell 1. Andel elever med gymnasieexamen

Andel med examen	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Antal elever i år 3	2510	2646	2683	2701	2621
Andel med examensbevis totalt (%)	80,3	82,8	83,6	84,6	85,0
Högskoleförberedande program	82,5	84,4	86,1	87,0	87,5
- kvinnor	83,7	85,6	87,8	86,8	88,5
- män	81,3	83,1	84,1	87,3	86,3
Yrkesprogram	75,5	79,3	78,3	78,3	78,8
- kvinnor	70,6	75,3	76,0	76,8	77,8
- män	79,3	82,0	80,0	79,6	79,5
Andel som avslutat utbildningen med studiebevis (%)	15,4	13,3	13,5	14,1	13,0
Andel med förlängd undervisning till nästkommande läsår (%)	4,3	3,9	2,8	1,3	2,0

Jämfört med föregående läsår har andelen elever med examen ökat med 0,5 procentenheter både på de högskoleförberedande programmen och på yrkesprogrammen. Dock syns ett trendbrott för män på högskoleförberedande program som har en lägre andel examen läsåret 2022/23. Även på yrkesprogram syns en marginell minskning för männen. Störst ökning gör kvinnorna på högskoleförberedande program, efter att ha minskat föregående läsår.

Tabell 2. Genomsnittlig betygspoäng i examen

Genomsnittlig betygspoäng	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Högskoleförberedande examen	15,3	15,2	15,4	15,3	15,2
- kvinnor	15,5	15,5	15,6	15,6	15,5
- män	15,1	14,9	15,1	15,0	14,8
Yrkesexamen	13,4	13,3	13,4	13,5	13,2
- kvinnor	14,1	13,7	14,2	14,1	13,9
- män	12,9	13,0	12,8	13,0	12,8
TOTALT	14,7	14,6	14,8	14,8	14,7

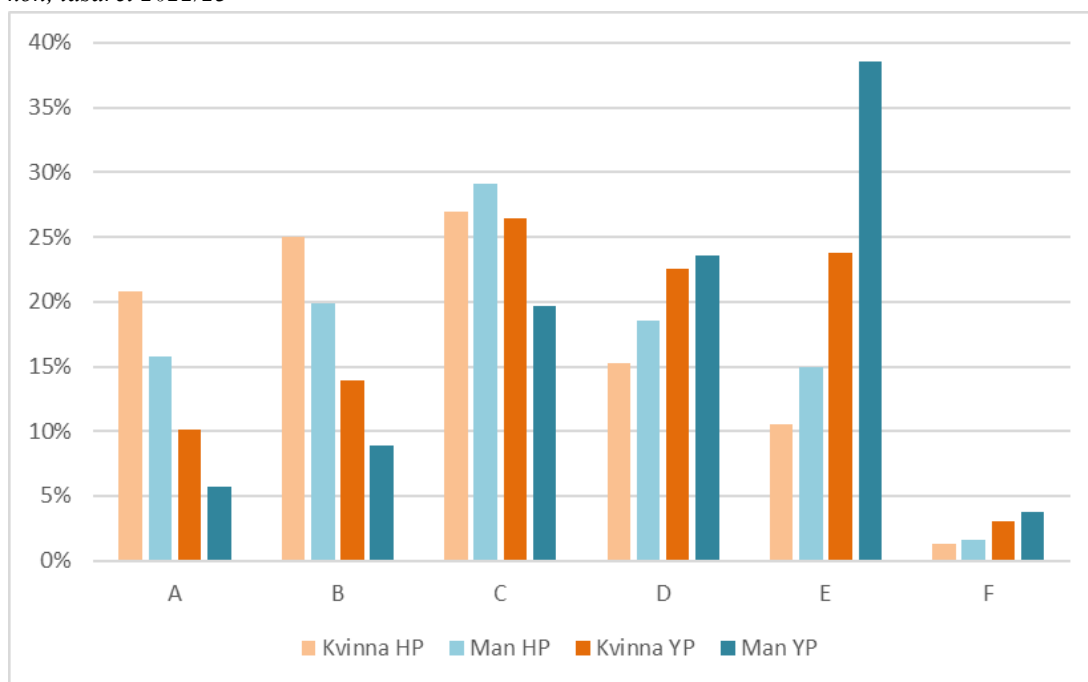
Högst genomsnittlig betygspoäng i examen har kvinnor med högskoleförberedande examen (15,5) och lägst har män med yrkesexamen (12,8). Genomsnittet för samtliga examen är 14,7 betygspoäng. Jämfört med föregående läsår har det totala resultatet minskat marginellt och nedbrutet på programtyp och kön noteras marginella förändringar.

Diagram 1. Andel (%) av betygsstegen A – F i samtliga examensbevis

Andelen A och B har minskat och andelen C – E har ökat i examensbevisen sedan föregående läsår vilket delvis förklaras av en ökad andel elever med examen. Även andelen F har ökat marginellt.

Diagram 2. Andel (%) av betygsstegen A – F uppdelat på högskoleförberedande- och yrkesexamen samt kön, läsåret 2022/23

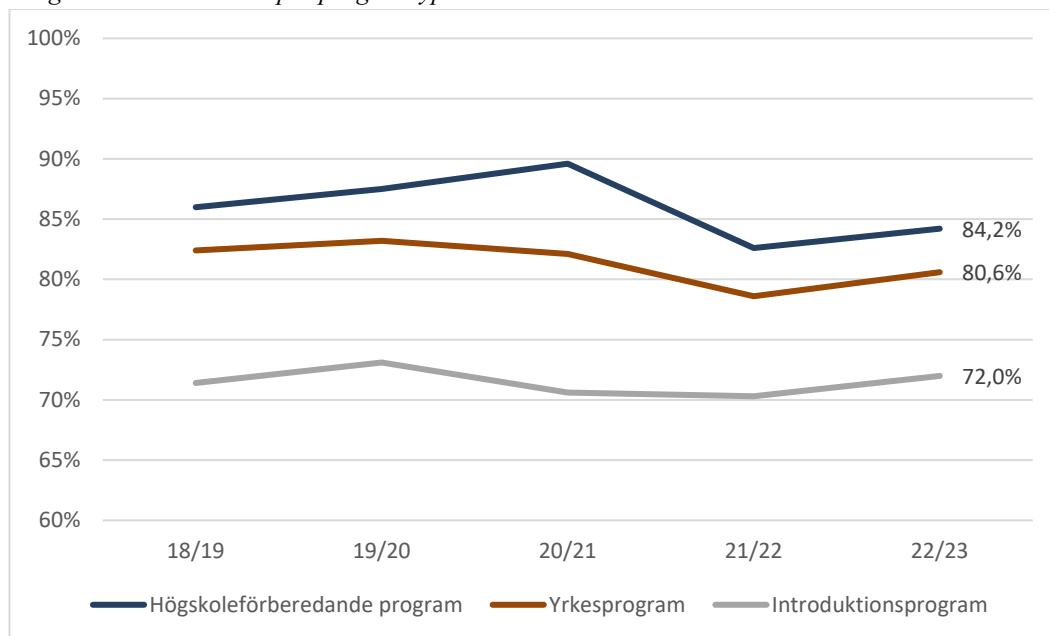

Elever med examen från ett högskoleförberedande program (HP) har högre betyg och det är en större spridning mellan betygen än på yrkesprogrammen (YP). Kvinnor har en högre andel betyg A – B än män, både på högskoleförberedande program och yrkesprogram.

Närvaro

Jämfört med föregående läsår har närvaron ökat på 10 av 13 skolor. Den totala närvaron 2022/23 var **81,8** procent vilket är en ökning med 1,8 procentenheter jämfört med föregående läsår.

Diagram 3. Skolnärvaro per programtyp

Totalt hade männen (82,4%) en något högre skolnärvaro än kvinnorna (81,2%) under läsåret 2022/23. Män hade en högre andel oanmäld frånvaro medan kvinnor hade en högre andel anmäld frånvaro.

De senaste läsåren har närvaron påverkats av coronapandemin. Under läsåret 2020/21 bedrevs undervisningen på distans. Under denna period ökade närvaron på de högskoleförberedande programmen men minskade på yrkesprogrammen och introduktionsprogrammen. Under läsåret 2021/22 var undervisningen skolförlagd samtidigt som övriga restriktioner i samhället kvarstod. Tillsammans med periodvis höga smittotal påverkade det närvaron negativt.

Lsåret 2022/23 har närvaron återigen ökat men är inte tillbaka på samma nivå som innan pandemin. Huruvida närvaron har minskat eller ökat sedan föregående läsår, och i vilken grad, skiljer sig åt mellan olika skolenheter och program. Det är därför svårt att dra några generella slutsatser men en förklaring till varför närvaron inte ökat mer, på aggregerad nivå, kan vara förändrade vanor och beteenden som en konsekvens av pandemin. De elever som påbörjade ett nationellt program ht-19 eller ht-20 vände sig tidigt i sin gymnasieutbildning vid undervisning och lärande på distans. Även på nationell nivå ser Skolverket tecken på att frånvaromönster har förändrats i spåren av pandemin och pekar dels på att barn och unga numera stannar hemma i större utsträckning vid milda sjukdomssymtom, dels att det för vissa ungdomar har varit utmanande med återgången till närundervisning.¹

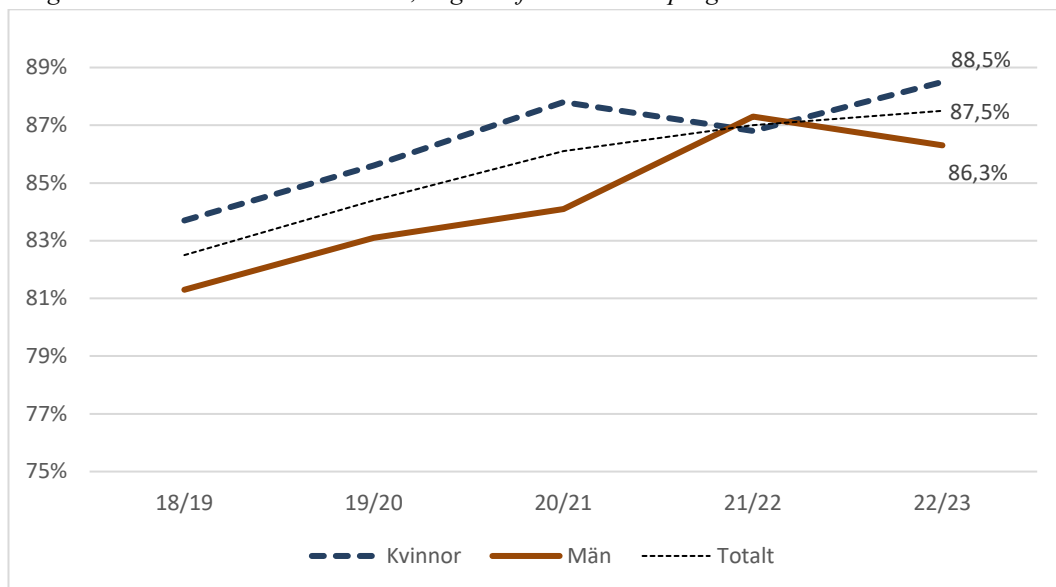
¹ Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet, Skolverket (2023)

Högskoleförberedande program

Andel elever med examen

Andelen elever i årskurs 3 som tagit examen från de högskoleförberedande programmen läsåret 2022/23 är **87,5** procent vilket är en ökning med 0,5 procentenheter sedan föregående läsår.

Diagram 4. Andel elever med examen, högskoleförberedande program

Med anledning av pandemin fick de elever som gick i årskurs 3 läsåren 2020/21 och 2021/22 i hög grad sin gymnasiala utbildning på distans, helt eller delvis (vt 2020 - vt 2021). Läsåret 2021/22 var undervisningen återigen skolförlagd men långa perioder av distansundervisning förmodas ändå ha påverkat elevernas resultat. Detta ser dock ut att ha fallit olika ut för män och kvinnor på de högskoleförberedande programmen. I Skolinspektionens granskning av undervisningen på distans 2021² framkom att flickor i något lägre grad upplevt att deras behov av stöd uppmärksammats av läraren och i högre grad än pojkar upplevt att deras mående försämrats – fysiskt, psykiskt och socialt, under perioder med distansundervisning. Andra iakttagelser i granskningen var att elever i årskurs 1 och 2 under denna period fick stå tillbaka till förmån för elever i åk 3. Även i Skolverkets intervjustudie med lärare och rektorer hösten 2022 framkom att flickor som grupp drabbats särskilt av pandemin, och det tycktes vanligare att flickor hade sämre studiemotivation efter än innan pandemin.³ Sammantaget kan detta vara en förklaring till att männen hade en bättre resultatutveckling än kvinnorna under pandemin, inkluderat läsåret 2021/22 när undervisningen återigen var skolförlagd. Kvinnorna som läsåret 2020/21 gick i årskurs 3 fick ett bra resultat, eftersom åk 3-eleverna prioriterades i skolornas insatser för att eleverna skulle lyckas ta examen, men de kvinnor som gick i årskurs 1 och 2 under perioder med distansundervisning kan ha haft det svårare med studierna och ett sämre mående än männen, samt utmaningar med studiemotivationen när undervisningen återigen var skolförlagd.

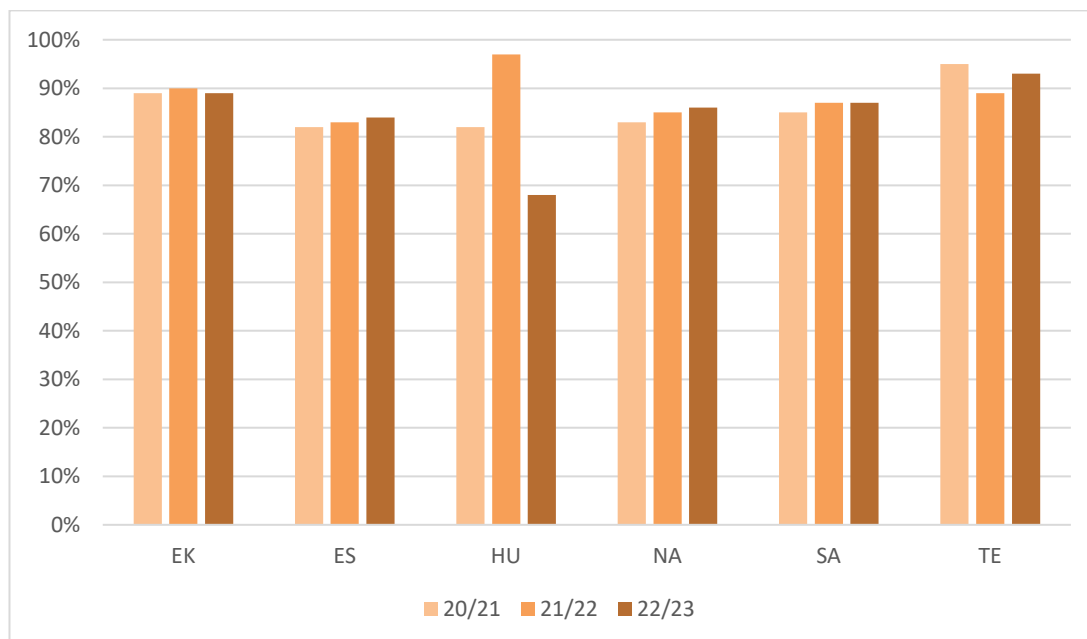
Andelen män med examen minskade med en procentenhet läsåret 2022/23 vilket kan härledas till en minskad examensgrad på ekonomiprogrammet och naturvetenskapsprogrammet, vid några skolenheter. Även här går förklaringen att härleda till pandemin och perioder med distansundervisning, då det var svårt att ge individuellt stöd eller genomföra praktiska moment

² Fjärr- och distansundervisning på gymnasieskolor våren 2021, Skolinspektionen (2021)

³ Covid-19-pandemins konsekvenser för skolväsendet, Skolverket (2022)

på distans i matematik, kemi och fysik.

Diagram 5. Andel elever med examen, per högskoleförberedande program

I jämförelse med föregående läsår har måluppfyllelsen ökat på fyra av de sex högskoleförberedande programmen. Andelen elever med examen har minskat på ekonomiprogrammet (EK) och humanistiska programmet (HU) efter att ha ökat föregående läsår. Humanistiska programmet (HU) är ett relativt litet program vilket ger ett stort statistiskt utslag på några få elever. Teknikprogrammet (TE) har ett högre resultat än föregående läsår och på naturvetenskapsprogrammet (NA) har måluppfyllelsen ökat för andra året i rad. Estetiska programmet (ES) och samhällsvetenskapsprogrammet (SA) visar en fortsatt positiv utveckling över tid.

Genomströmning

Genomströmningen visar hur stor andel av eleverna som har tagit examen inom tre eller fyra år, av de som påbörjat en gymnasieutbildning i egen regi. Andelen elever med examen har ökat över tid. En något lägre andel elever än tidigare tog examen efter tre års studier vårterminen 2022 (startår 2019) men en högre andel elever än tidigare tog examen efter fyra år (startår 2018). Resultaten skiljer sig åt mellan olika program och skolenheter.

Tabell 3. Genomströmning högskoleförberedande program, kommunala gymnasieskolor i Göteborg⁴

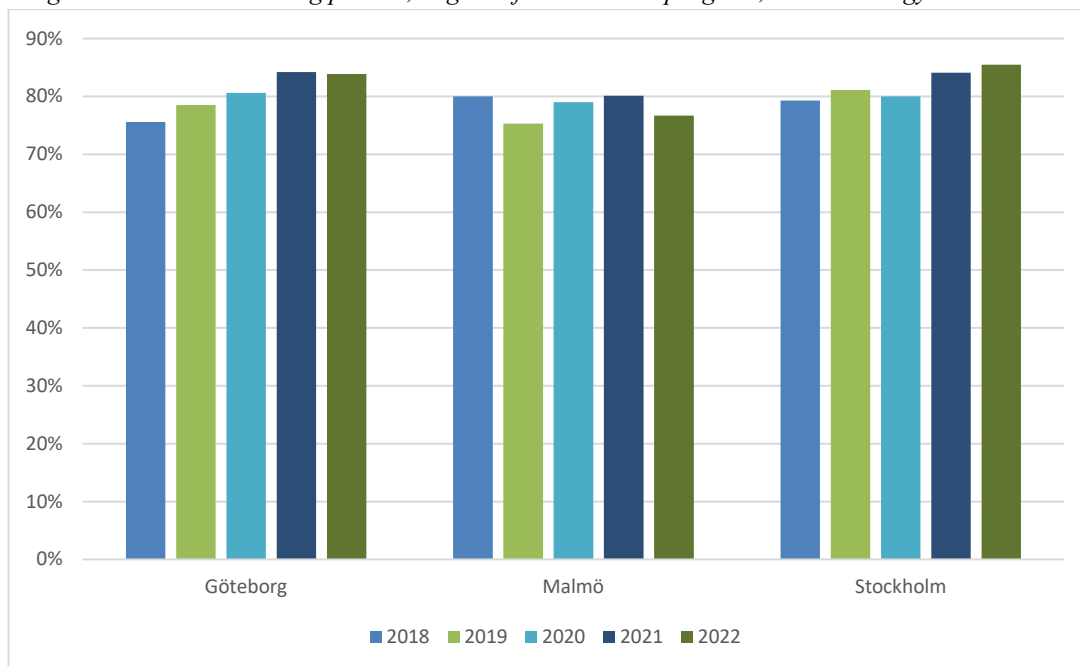
	2018	2019	2020	2021	2022
Gymnasieexamen inom 3 år (%)	75,6	78,5	80,6	84,2	83,9
Gymnasieexamen inom 4 år (%)	83,3	80,0	83,6	85,7	88,4

Resultatet baseras enbart på de elever som har utbildningen som sin första inskrivning i en gymnasieskola, vilket betyder att de kommer direkt från årskurs 9 och inte från ett

⁴Antal elever som tagit examen från ett högskoleförberedande program i egen regi dividerat med antal elever som påbörjat ett högskoleförberedande program i egen regi tre eller fyra år tidigare. De senaste siffrorna som finns tillgängliga är för elever som skulle ha tagit examen våren 2022, tre eller fyra år efter påbörjad utbildning. Lägeskommunperspektiv. <https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren>

introduktionsprogram eller en annan påbörjad gymnasieutbildning (skolbyte). Därav kan resultatet variera något mellan läsåren, även om den totala andelen elever i årskurs 3 som tagit examen har ökat under samma tidsperiod.

Diagram 6. Genomströmning på 3 år, högskoleförberedande program, kommunala gymnasieskolor

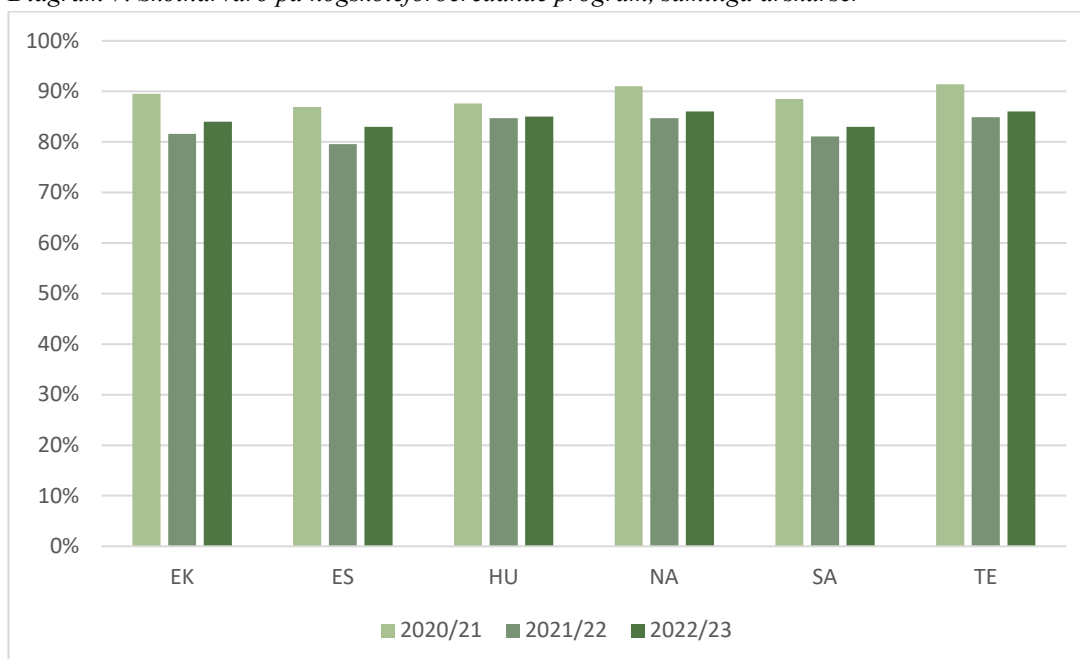

I jämförelse med andra kommunala huvudmän har Göteborg (83,9%) en högre genomströmning på tre år än Malmö (76,7%) och riksgenomsnittet (81,5%) men inte Stockholm (85,5%). Andelen elever med examen efter fyra år är högre i Göteborg (88,4%) jämfört med Stockholm (88,3%), Malmö (83,5%) och riksgenomsnittet (85,9%).

Närvaro

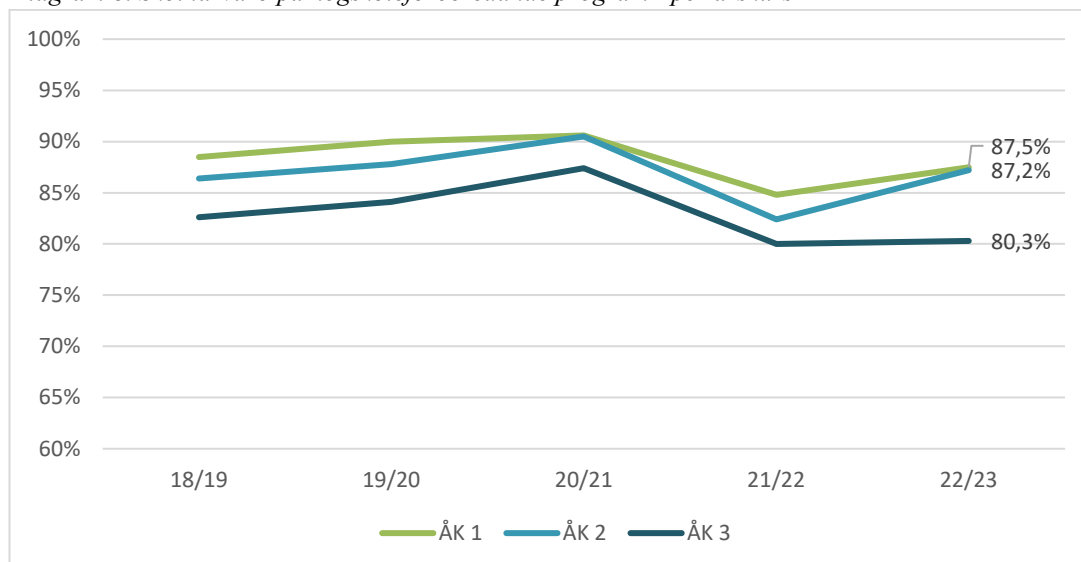
Totalt har närvaron på de högskoleförberedande programmen ökat från 82,6 procent 2021/22 till 84,2 procent 2022/23.

Diagram 7. Skolnärvaro på högskoleförberedande program, samtliga årskurser

Av de högskoleförberedande programmen var närvaron högst på teknikprogrammet (86,2%) och naturvetenskapsprogrammet (86,2%) och lägst på det estetiska programmet (82,8%) och samhällsvetenskapsprogrammet (82,8%). Närvaron tenderar att minska ju längre in i utbildningen eleverna kommer. Skillnaden mellan åk 1 och åk 2 har minskat sedan föregående läsår, däremot har närvaron bara ökat marginellt i åk 3.

Diagram 8. Skolnärvaro på högskoleförberedande program - per årskurs

Insatser på skolenhetsnivå

För att ge eleverna goda förutsättningar att nå utbildningens mål identifierar skolorna **närvaron** som den främsta faktorn och arbetet för att öka skolnärvaron pågår kontinuerligt. På de utbildningar, på enskilda enheter, där en lägre andel elever tog examen 2022/23 jämfört med tidigare läsår ser enheterna att en relativt hög frånvaro är en stor del av förklaringen. I några fall har även elevernas meritvärden från grundskolan varit lägre än tidigare och insatser i gymnasieskolan har inte i tillräckligt hög grad kunnat tillgodose elevernas behov av stöd för att nå en examen.

På motsvarande sätt förklaras ett högre resultat vid flera enheter av ett gynnsamt närvarofrämjande arbete. Enheterna beskriver i högre grad än tidigare ett främjande och förebyggande arbete där man i planering och uppföljning tydligare kopplar frågan om skolnärvaro till undervisningens kvalitet och elevhälsoarbetet. I enheternas prioriterade insatser under läsåret 2022/23 återkommer flera områden som enligt vetenskap och beprövad erfarenhet har en positiv effekt på skolnärvaron, exempelvis fortsatt utveckling av arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, variation och stimulans i undervisningen, studiero, motivationshöjande insatser, samverkan mellan professionerna och tidiga insatser för elever som riskerar att inte nå målen. Det relationsskapande arbetet, trygghetsskapande och gruppstärkande insatser, mentorens roll samt kontakten mellan skola och vårdnadshavare pekas ut som särskilt viktigt av flera enheter.

I tillägg till graden av närvaro ser enheterna generellt en koppling mellan elevernas förkunskaper och hur väl de lyckas i gymnasieskolan. Eleverna på de högskoleförberedande programmen har totalt sett haft ungefär samma meritvärden från grundskolan de senaste läsåren. Elever på naturvetenskapsprogrammets har generellt högst meritvärden från grundskolan och elever på samhällsvetenskapsprogrammet har generellt lägst meritvärden från grundskolan. Detta kan dock skilja sig åt mellan olika skolor och utbildningar och det finns elever även på de

högskoleförberedande programmen som kommer till gymnasieskolan med låga grundskolebetyg och som har stora behov av anpassningar och stöd.

Studiero är en förutsättning för god måluppfyllelse och ett område som samtliga enheter arbetar med kontinuerligt. De senaste läsåren är det många enheter som arbetat med att skapa gemensamma lektionsramar, ta fram och förankra trivsel- och ordningsregler samt att stärka och utveckla mentorsrollen och ledarskapet i klassrummet. Även arbetet för en ökad studiero är i högre grad än tidigare kopplat till undervisningens kvalitet och enheterna arbetar för att anpassa och variera undervisningen så att eleverna får den ledning och stimulans, de utmaningar och anpassningar som de behöver. Av de enheter som har ett högre resultat läsåret 2022/23 är det flera som ser att en förbättrad studiero är en av förklaringarna, och på motsvarande sätt förklaras ett lägre resultat i ett par fall av bristande studiero i enskilda klasser.

Många enheter med högskoleförberedande program har sett ett behov av att utveckla elevernas **studieteknik**, oavsett om elevernas tidigare betygsresultat är låga eller höga. Förklaringen till en bristande studieteknik hos högpresterande elever kan vara att de inte behövt anstränga sig så mycket för att tillgodogöra sig kunskap och få höga betyg på grundskolenivå, men får större utmaningar i gymnasiet. Bristande studieteknik, studiemotivation eller stress kan vidare skapa en försämrad studiero och än större svårigheter att nå målen. En framgångsfaktor i arbetet med studieteknik kan vara att koppla metoder till specifika ämnen och kurser, snarare än att lära ut generella strategier, dels då det är individuellt vad som fungerar men att det också kan skilja sig vad som är framgångsrik studieteknik i exempelvis matematik och språk.

Matematik är det gymnasiegemensamma ämne där flest elever på högskoleförberedande program får ett underkänt resultat och Matematik 2b är den kurs med störst andel F (15,5 procent 2021/22 och 20,4 procent 2022/23).⁵ Matematik 1b, Matematik 3c, Samhällskunskap 2 och Historia 1a1 är andra kurser med en relativt hög andel F (cirka 10-15 procent).

Skolorna har under lång tid provat med olika kompensande insatser för att förbättra resultaten i matematik men fortsatt upplever alltför många elever ämnet som särskilt svårt. En del enheter med ett lägre betygsresultat än tidigare ser delvis att förklaringen fortfarande går att härleda till pandemin och perioden med distansundervisning. Det är fortsatt relativt många elever som behöver extra anpassningar och stöd i naturvetenskapliga ämnen och matematik. För elever som riskerat att inte nå målen har enheterna bland annat erbjudit individuell handledning, återläsning av kurser, digitalt stöd och extra matematikstöd på schemat. Det kan dock vara en utmaning att elever avstår de stödinsatser som erbjuds. Några enheter har provat att lägga stödpassen i direkt anslutning till de ordinarie lektionerna vilket gett ökad närvaro och en högre motivation att delta.

Utifrån utmaningarna med matematikresultaten har ett **forskningsprojekt** startats upp för läsåret 2023/24 i syfte att stärka det vetenskapliga stödet för att undervisningen än mer ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Projektet är ett samarbete mellan utvalda skolor och program, vetenskaplig ledare och lektorer från Center för skolutveckling.

Som ingång till projektet genomfördes vårterminen 2023 en matematikkartläggning vilken i huvudsak syftade till att fånga elevers upplevelser av matematikundervisningen. Enkäter och intervjuer genomfördes på tre olika skolor och två olika program – ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. Även lärare och rektorer svarade på enkäter och deltog i intervjuer för att fånga perspektiv på utmaningar inom matematikundervisningen.

Sammanfattningsvis kunde man se att både elever, lärare och rektorer lyfter fram stöd, undervisningstid och inställningen till ämnet som centrala områden – men utifrån olika

⁵ Av samtliga elever inskrivna på ett högskoleförberedande program 15 juni respektive läsår.

perspektiv. Eleverna lyfte exempelvis fram en önskan om stöd under ordinarie undervisningstid samt mindre innehåll på utsatt undervisningstid.

Det pågående forskningsprojektet syftar till att beakta elevers perspektiv och deras upplevelser av matematikundervisningen och sitt eget matematiklärande, vilket kan leda till bättre förståelse för hur undervisningsinsatser kan möta elevernas behov. Elevernas upplevelser följs upp vid tre tillfällen under läsåret 2023/24 med enkäter och intervjuer. Resultatet kommer att sammanställas och spridas för fler skolor att ta del av.

För att uppfylla **det kompensatoriska uppdraget** beskriver många enheter hur de genomför tidiga kartläggningar av elevernas förutsättningar och behov, till exempel genom lässcreening och hälsosamtal direkt vid skolstart i år 1. De som efter screening eller samtal bedöms ha behov av anpassningar i undervisningen kan då få det snabbt, och även hjälp med studieteknik, planering och liknande. Det krävs många gånger ett nära samarbete mellan specialpedagoger och undervisande lärare för att gemensamt hitta strategier för att stödja eleverna i sitt lärande.

Individuella anpassningar och stöd kan vara inläst material, extra tid vid prov, möjlighet att sitta avskilt, stöd och support enskilt eller i mindre grupp, utökad undervisningstid eller lovskola. Nyanlända elever kan behöva extra språkstöd och studiehandledning på modersmål. Även för de elever som inte är nyanlända kan språket i vissa ämnen och kurser vara en tröskel för högre måluppfyllelse. Flera enheter genomför skriv- och läsfrämjande insatser och beskriver att elevernas läsförmåga och läsförståelse behöver stärkas som en förutsättning för ökad måluppfyllelse.

Att arbeta med gemensamma lektionsramar har enligt många skolor bidragit till ökad **tydlighet** och begriplighet för eleverna. Enheterna har även jobbat mycket med att utforma gemensamma arbetssätt för återkoppling och dokumentation av progression i Google classroom och Vklass för en ökad tydlighet och igenkänning.

Flera enheter har beskrivit ett arbete för, eller behov av, att utveckla goda kunskaper i hur olika **digitala verktyg** kan användas för elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Under läsåret 2022/23 har en kompetensutvecklande insats genomförts för förvaltningens specialpedagoger i syfte att bygga en gemensam grundläggande kompetens i de befintliga verktygen, identifiera utvecklingsområden samt dela erfarenheter och goda exempel på arbetssätt med stöd av digitala verktyg.

I uppföljningen är det tydligt att **kollegialt lärande och utvecklingsarbete** är etablerat i organisationen genom exempelvis lär- och utvecklingsgrupper, arbets- och ämneslag, ämneskonferenser etc. På de högskoleförberedande programmen kan enheterna väl beskriva struktur och processer för det systematiska kvalitetsarbetet. Planering, uppföljning och analys sker bland annat i arbetslag, program- och ämnesgrupper, elevhälsoteam, APT (arbetsplatsträffar) och skolledningsgrupper. Förutom rektor är det ofta förstelärare, specialpedagoger, utvecklingsledare eller programsamordnare som ansvarar för att driva kvalitetsarbetet i olika grupperingar. Fler enheter än tidigare har tydliga mål och uppdrag till dessa funktioner och grupper i syfte att höja undervisningens kvalitet.

Skolinspektionens tillsyn

Våren 2023 inledde Skolinspektionen en tillsyn vid två av utbildningsnämndens skolenheter med högskoleförberedande program. Skolinspektionen har bland annat kontrollerat om verksamheterna följer gällande bestämmelser för extra anpassningar och särskilt stöd, trygghet och studiero, arbetet med att motverka kränkande behandling samt utredning av elevers frånvaro. På områdena extra anpassningar, trygghet och studiero, arbetet mot kränkande behandling och att utreda skolfrånvaro konstaterades inga brister. De två enheterna fick däremot

förelägganden för brister i arbetet med utredningar om särskilt stöd och upprättande av åtgärdsprogram. Ett arbete pågår för att vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister.

International Baccalaureate (IB)

På de kommunala gymnasieskolorna finns två IB diplomprogram, förlagda på International High school of the Gothenburg Region (IHGR) och Hvitfeldtska gymnasiet. På IB-programmen var 131 elever inskrivna i årskurs 3 läsåret 2022/23 och 78,5 procent av eleverna erhöll IB-examen (77,0 procent 21/22). En ökad examensgrad har gjort att betygssnittet gått ned något. Högst resultat på respektive skola var 43 och 44 poäng av 45. Betygsgenomsnittet låg på 32 av 45 poäng, vilket motsvarar 17,0 i den svenska betygsskalan. Detta betygsgenomsnitt kan också jämföras med övriga IB-skolor i världen som i år hade ett snitt på 30 poäng.

För en elev på IB är ett IB Diploma jämförbart med att få en gymnasieexamen på ett nationellt program. Krav för att få IB Diploma är att uppnå en viss poängsättning i kurserna, men också att ha klarat av några övergripande uppgifter. Bedömningar på slutprov görs, alternativt modereras, av externa och slutresultaten ges av IB-organisationen.

Det närvarofrämjande arbete som beskrivs under avsnittet om högskoleförberedande program bedrivs även på IB. Att arbeta för en ökad närvaro och studiero genom att fortsätta utveckla undervisningens kvalitet - att anpassa och variera undervisningen så att eleverna får den ledning och stimulans, de utmaningar och anpassningar som de behöver – är i fokus även här. Att examensgraden ökat något jämfört med föregående år bedöms vara en effekt av att skolorna arbetat fokuserat med att fånga upp elevers olika behov och ge stöd i och runt ordinarie undervisning. De elever som inte nått examen förklaras med att stödinsatser, inom och utanför skolan, inte har räckt för att ge önskade effekter. Inom IB:s regelverk godkänns stöd och anpassningar inom ordinarie undervisning, men är strikt begränsat vid examenstillfällen. Elever som inte klarat examensprov erbjuds möjligheter att göra om den delen av examen som behövs kommande vår.

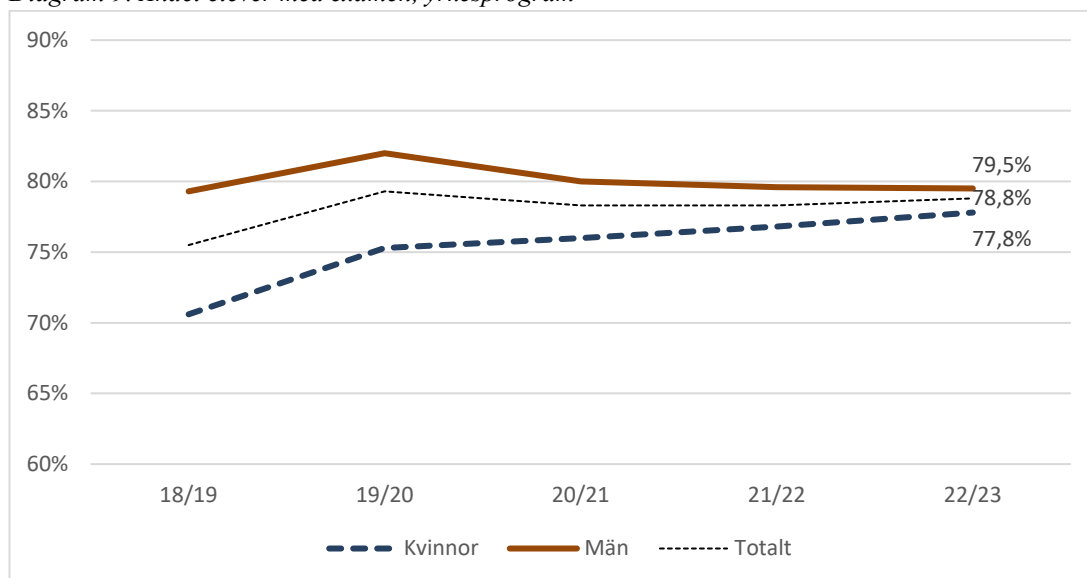
Yrkesprogram

Yrkesprogrammen skiljer sig på några väsentliga punkter från de högskoleförberedande programmen. Yrkesprogrammen har i regel färre elever och respektive program finns enbart på en av de kommunala gymnasieskolorna, med undantag för handels- och administrationsprogrammet (försäljnings- och serviceprogrammet för de elever som startade läsåret 2022/23) samt vård- och omsorgsprogrammet. Programmen består ofta av en övervägande del kvinnor eller en övervägande del män.

Examensgrad

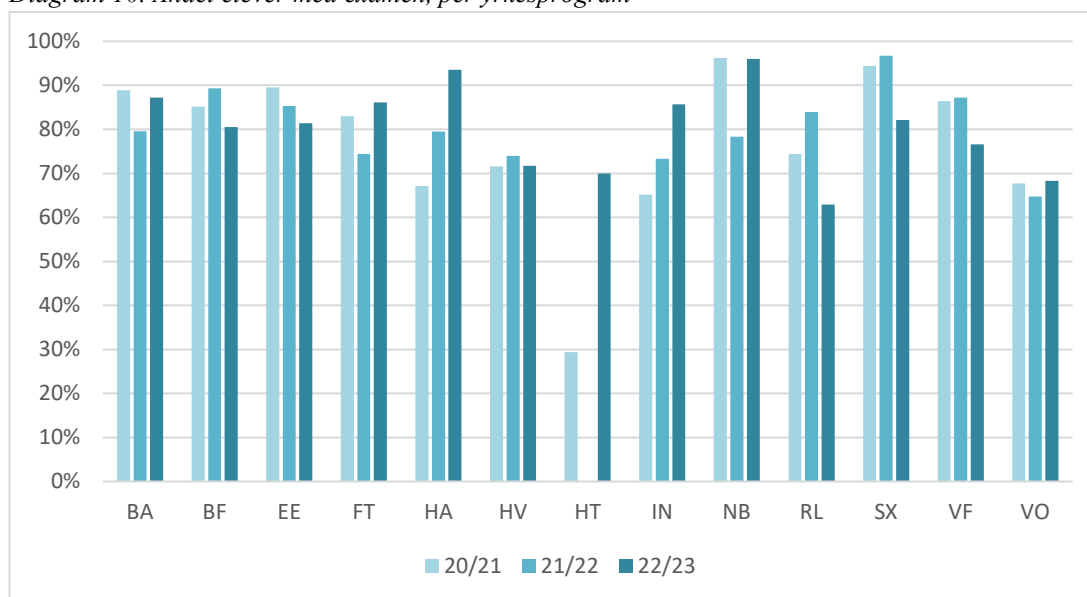
Andelen elever i årskurs 3 som tagit examen från yrkesprogrammen läsåret 2022/23 är **78,8** procent, vilket är en ökning med 0,5 procentenheter sedan föregående läsår. Över de senaste tre läsåren har måluppfyllelsen på aggregerad nivå varit i princip oförändrad, men resultaten varierar på olika program från läsår till läsår. Kvinnorna har en bättre utveckling än männen under samma period även om det fortsatt är en större andel män som tar examen.

Diagram 9. Andel elever med examen, yrkesprogram

Det är svårt att finna generella förklaringar till resultatet på aggregerad nivå, då yrkesprogrammen är av olika karaktär med olika elevsammansättning. Man kan inte göra lika tydliga kopplingar till pandemin och distansundervisningen i yrkesprogrammets resultat som i de högskoleförberedande programmen, även om andelen elever med examen minskade något mellan 2019/20 och 2020/21. Elever på yrkesprogram prioriterades i högre grad att vara på plats i skolan under perioder med delvis distans- och delvis närundervisning. Rektorer kunde också göra avsteg från distansundervisningen för kritiska kursmoment. Även nationellt prioriterades elever på yrkesprogram (och introduktionsprogram) för närundervisning under pandemin och Skolverket bedömer att konsekvenserna varit större för eleverna på högskoleförberedande program.⁶ Däremot var det på vissa yrkesprogram svårt att få ut alla elever på arbetsplatsförlagt lärande (APL) och att bedriva yrkesutbildning på samma sätt som tidigare när samhället påverkades av pandemin och restriktionerna. Konsekvenserna av pandemin och distansundervisningen har därav fått olika effekter för de olika utbildningarna. Nedan syns resultatutvecklingen per program de senaste tre läsåren.

Diagram 10. Andel elever med examen, per yrkesprogram

⁶ Covid-19-pandemins konsekvenser för skolväsendet, Skolverket (2022).

Examensgraden har ökat på 6 av 13 yrkesprogram sedan föregående läsår. Handels- och administrationsprogrammet (HA) och industritekniska programmet (IN) uppvisar en positiv utvecklingskurva de senaste tre läsåren. Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), fordons- och transportprogrammet (FT), naturbruksprogrammet (NB) samt vård- och omsorgsprogrammet (VO) har en högre andel elever med examen jämfört med föregående läsår. Barn- och fritidsprogrammet (BF), el- och energiprogrammet (EE), hantverksprogrammet (HV), restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), sjöfartsprogrammet (SX) samt VVS- och fastighetsprogrammet (VF) har ett lägre resultat jämfört med föregående läsår. På hotell- och turismprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet är det svårt att dra några generella slutsatser av att resultatet går upp eller ned från ett år till ett annat då elevgrupperna är relativt små (cirka 10-25 elever i varje årskurs) vilket inte heller ger så stort utslag på det totala resultatet.

Genomströmning

Av de elever som påbörjat och avslutat utbildningen i egen regi har andelen elever som tar examen inom tre år (elever med startår 2019) ökat. Däremot har den totala andelen elever med examen inom 4 år minskat (dessa elever påbörjade utbildningen 2018). Om resultatet för examen inom tre år är lågt 2021, innebär det med största sannolikhet att resultatet för examen inom fyra år 2022 också blir relativt lågt, eftersom det är samma elevgrupp som utfallet bygger på. Av tabellen framgår att andelen elever med examen, i en och samma årskull, generellt ökar med cirka 4-5 procent mellan år 3 och 4.

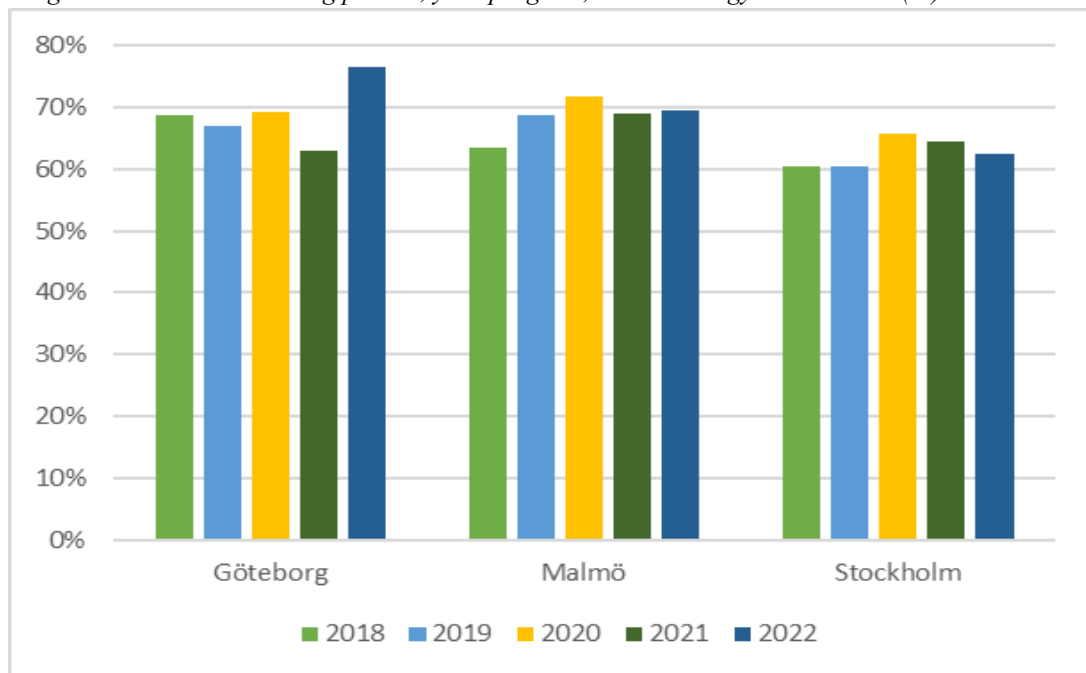
Tabell 4. Genomströmning yrkesprogram, kommunala gymnasieskolor i Göteborg⁷

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Gymnasieexamen inom 3 år (%)	68,6	68,8	67,0	69,4	63,1	76,7
Gymnasieexamen inom 4 år (%)	72,1	72,1	73,6	71,6	74,8	68,2

Resultatet baseras enbart på de elever som har utbildningen som sin första inskrivning i en gymnasieskola, vilket betyder att de kommer direkt från årskurs 9 och inte från ett introduktionsprogram eller en annan påbörjad gymnasieutbildning (skolbyte). Därav kan resultatet variera något mellan läsåren, även om den totala andelen elever i årskurs 3 som tagit examen är oförändrad eller har ökat under samma tidsperiod. Att andelen elever med examen inom tre år, enligt detta sätt att se på resultaten, har ökat så påtagligt sedan föregående läsår utan att andelen elever i årskurs 3 med examen läsåret 2021/22 ökade i motsvarande grad, tyder på att det gått bättre för de elever som kommit direkt från grundskolan 2019 och att elever som först läst in behörigheten på ett introduktionsprogram eller gjort ett skolbyte har fått ett sämre resultat än tidigare.

⁷ Antal elever som tagit examen från ett yrkesprogram i egen regi dividerat med antal elever som påbörjat ett yrkesprogram i egen regi tre eller fyra år tidigare. Lägeskommunperspektiv.
<https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren>

Diagram 11. Genomströmning på 3 år, yrkesprogram, kommunala gymnasieskolor (%)

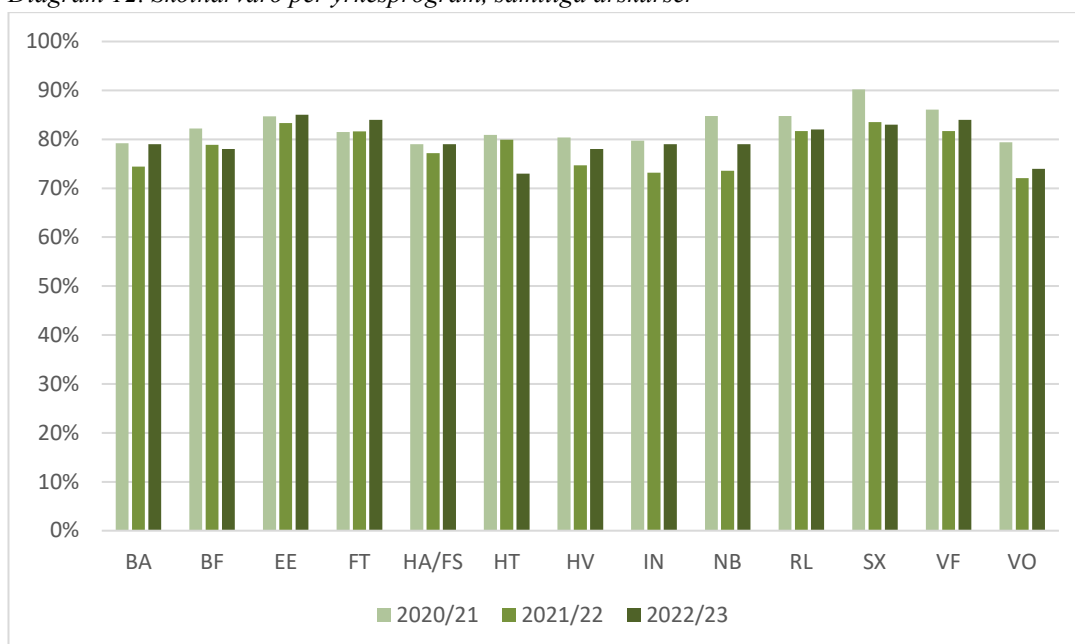
I jämförelse med andra kommunala huvudmän har Göteborg med resultatet från 2022 en högre genomströmning på tre år än Stockholm (62,6%), Malmö (69,6%) och riksgenomsnittet (76,2%). I Göteborg är andelen elever med examen inom fyra år 68,2%, vilket är lägre än Malmö (72,4%) men något högre än Stockholm (68,1%). Riksgenomsnittet är 79,0%.

Förvaltningen arbetar vidare för att utveckla uppföljningen av elevernas genomströmning, delvis genom att bättre nyttja elevregistreringssystemens möjligheter men framför allt genom att djupare analysera orsaker till avhopp och avbrott i studierna samt förlängd undervisningstid.

Närvaro

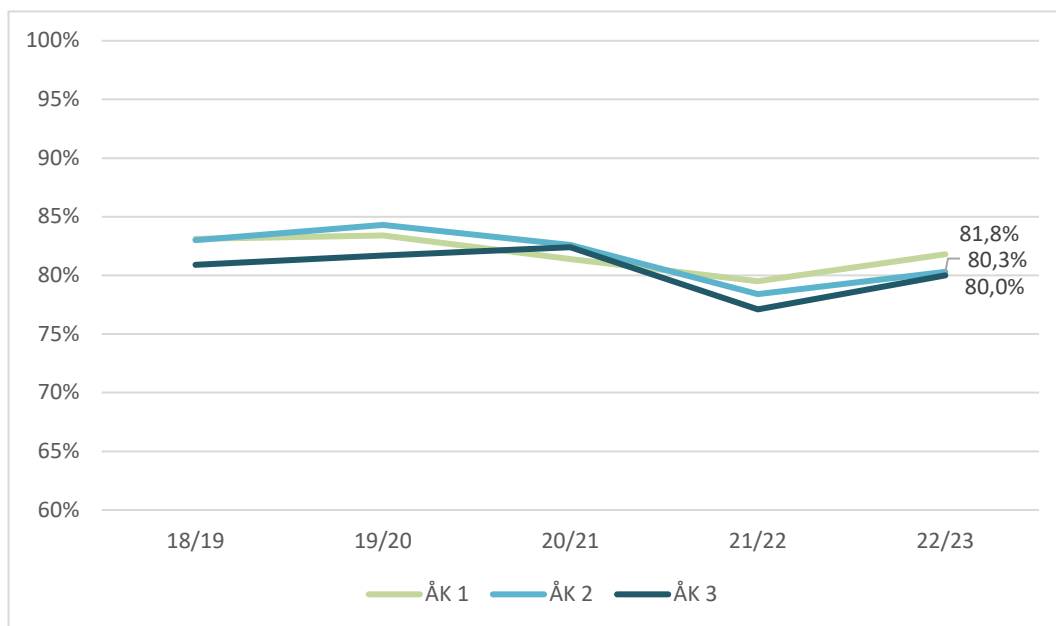
På yrkesprogrammen är mönstret över tid och mellan olika årskurser inte lika tydligt som på de högskoleförberedande programmen och närvaron varierar mycket mellan olika program.

Diagram 12. Skolnärvaro per yrkesprogram, samtliga årskurser

El- och energiprogrammet är det yrkesprogram som har högst närvaro (85,4%) medan hotell- och turismprogrammet har lägst närvaro (72,9%) läsåret 2022/23.

Diagram 13. Skolnärvaro på yrkesprogram - per årskurs

Totalt har närvaron på yrkesprogrammen ökat från 78,6 procent läsåret 2021/22 till 80,7 procent läsåret 2022/23.

Elever på yrkesprogram hade en något lägre närvaro än tidigare under perioden med pandemi och distansundervisning, och en ytterligare minskad närvaro i återgången till skolförlagd undervisning läsåret 2021/22. Närvaron ökade igen läsåret 2022/23 men är fortfarande något lägre än innan pandemin.

Insatser på skolenhetsnivå

Under pandemin och även i återgången till skolförlagd undervisning har en del elever på yrkesprogram haft svårt med **motivation** och **rutiner**. Enheterna har behövt göra insatser kopplat till bland annat studieteknik, planering, motivation och delaktighet i högre grad än tidigare.

Skolorna har behövt arbeta mycket med **närvarofrämjande insatser** även under läsåret 2022/23. Närvaron är en nyckelfaktor för högre måluppfyllelse, men på yrkesprogrammen behövs ett stort fokus även på andra områden. Problematisks skolfrånvaro kan uppstå på grund av bristande motivation och/eller studievana, psykisk ohälsa, svåra omständigheter utanför skolan eller extrajobb som prioriteras högre än utbildningen.

Flera av yrkesprogrammen har elevgrupper med stora behov av **anpassningar och stöd**. Meritvärdena från grundskolan är generellt betydligt lägre, och sjunkande, jämfört med de högskoleförberedande programmen. Yrkesprogrammen tar emot många elever som har gått i särskild undervisningsgrupp, fått en-till-en undervisning eller har särskilda behov i kombination med NPF-varianter. Enheterna ser även indikationer på att andelen elever med psykisk ohälsa ökar. För att möta dessa elever finns ett stort behov av att lägga mycket resurser i år 1. Det ställer också höga krav på anpassningar och stöd inom ramen för den gruppbase undervisning som bedrivs i gymnasieskolan. Enheterna försöker bland annat att organisera för mindre undervisningsgrupper eller tvålärarsystem i vissa ämnen för att eleverna ska klara de mer teoretiska delarna av utbildningen.

Skolorna sätter in **extra insatser** för att få elever att klara examen, exempelvis stöd- och supportverksamhet till enskilda eller grupper av elever, extra studiepass, återläsnings- och kompletteringskurser, extra provtillfällen samt lovskola vid flera tillfällen under året. Enheterna beskriver dessa insatser som framgångsrika. Det finns gott om möjligheter för eleverna att ta igen missade moment eller kunskapskrav, och insatserna har generellt gett goda resultat för de elever som valt att delta.

Matematik, svenska som andraspråk (sva), religionskunskap och historia är de gymnasiegemensamma ämnen där elever på yrkesprogram fått störst andel F läsåret 2022/23 (Matematik 1a: 29 procent, Sva: 29 procent, Religionskunskap 1: 21 procent, Historia 1a1: 19 procent). Även naturkunskap, samhällskunskap samt idrott och hälsa har en relativt hög andel F (cirka 13-15 procent).

Elever som inte når examensmålen har också ofta svårt att klara av de krav som ställs på en APL-plats. Skolorna kan då behöva anordna **skolförlagd APL** för enskilda elever så att de i stället arbetar i skolans verkstäder eller liknande under APL-perioderna. Eftersom målet alltid är att eleven ska kunna ha en fungerade APL arbetar man med motivationshöjande insatser parallellt. Skolenheterna ser att insatserna har lett till färre avhopp och ökade möjligheter att delta i ordinarie APL på sikt.

För att uppfylla **det kompensatoriska uppdraget** genomförs tidiga kartläggningar av elevernas förutsättningar och behov, till exempel genom screeningar och kartläggningssamtal direkt vid skolstart i år 1. De elever som efter screening eller samtal bedöms ha behov av anpassningar i undervisningen kan då få det snabbt, och även hjälp med studieteknik, planering eller andra insatser. Flera enheter med yrkesprogram beskriver ett stort behov av och genomförda insatser kring läsförmåga/läsförståelse och språkutveckling. Andra kompensatoriska insatser på gruppnivå kan vara utökad undervisningstid i vissa ämnen, flexibilitet i examinationsformer, schemalagda stödpass, bemannade studiehallar, digitala pedagogiska/kompensatoriska verktyg och visuellt undervisningsmaterial, till exempel instruktionsfilmer och bildstöd.

Individuella anpassningar och stöd kan vara extra tid vid prov, möjlighet att sitta avskilt, stöd och support enskilt eller i mindre grupp, individuellt utökad undervisningstid, lovskola osv. Nyanlända elever kan behöva extra **språkstöd** och studiehandledning. Även för de som inte är nyanlända kan språket i vissa ämnen och kurser vara en tröskel för högre måluppfyllelse. Flera enheter ser ett behov av tidigare och större insatser kring språkförståelsen i de grundläggande yrkeskurserna för att förbereda för de senare yrkeskurserna som annars kan vara svåra att ta sig igenom. En ökad språklig förmåga och begreppsförståelse ger eleverna bättre förutsättningar i alla ämnen och kurser.

I enheternas uppföljning betonas vikten av en tydlig **lektionsstruktur** så att eleverna förstår syftet med undervisningen och kan koppla innehållet till betygskriterier och mål. En enhetlig struktur och ram för undervisningen skapar förutsägbarhet och igenkänning vilket är ett sätt att tillgängliggöra undervisningen för eleverna. Andra sätt att tillgängliggöra undervisningen kan vara en större **variation** av innehåll, arbetssätt, instruktioner och redovisningsalternativ.

För elever som är längre fram i sin kunskapsinhämtning behövs mer stimulans och utmaningar för att bredda och fördjupa yrkeskunskaperna. Då kan man behöva erbjuda ännu fler praktiska och verklighetsnära uppgifter som utvecklar elevens yrkesskicklighet. Ett gott samarbete med branscherna för att få bra APL- och lärlingsplatser, att bjuda in föreläsare, göra studiebesök och genomföra andra praktiska inslag i undervisningen ses som framgångsfaktorer för att motivera och engagera eleverna.

Kollegialt lärande och erfarenhetsutbyte för att utveckla undervisningen sker bland annat i lärgrupper, arbets- och ämneslag på teman som tillgängliga lärmiljöer, varierad undervisning,

extra anpassningar, nya allmänna råd om betyg och provning, digitalisering, ledarskap i klassrummet och så vidare.

Andra generella metoder eller insatser som skolor med yrkesprogram ser som framgångsrika är strukturerad samverkan mellan elevhälsoteamen och arbetslagen och samplanering över ämnesgränserna.

Skolinspektionens tillsyn

Våren 2023 inledde Skolinspektionen en tillsyn vid en av utbildningsnämndens skolenheter med yrkesprogram, där man granskat arbetet med trygghet, studiero och kränkande behandling. Skolinspektionen har tilldelat huvudmannen en anmärkning gällande arbetet med ordningsregler, där man menar att eleverna inte i tillräckligt hög grad är delaktiga i upprättande och uppföljning av dessa. I övrigt har inga brister konstaterats.

Sammanfattning och slutsatser – nationella program

Insatser på olika områden för att öka undervisningens kvalitet och elevernas kunskapsresultat har utvecklats och förstärkts på skolenheterna, exempelvis; arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, tidiga och kontinuerliga insatser för elever som riskerar att inte nå målen, variation och stimulans i undervisningen, fortsatt utveckling av arbetet för ökad skolnärvaro och samverkan mellan professionerna.

För att eleverna ska få goda förutsättningar att nå utbildningens mål är skolnärvaron en avgörande faktor och det bedrivs idag ett mer medvetet främjande och förebyggande arbete där frågan om skolnärvaro tydligare kopplas till undervisningens kvalitet och elevhälsoarbetet - att förstärka det som gör att eleverna vill och förmår komma till skolan.

Förvaltningen har sett ett behov av att utvärdera de insatser som görs för att förbättra resultaten i matematik och har med ett vetenskapligt förhållningsätt inlett ett riktat utvecklingsarbete för att förbättra matematikundervisningen så att den upplevs stimulerande av alla elever med varierande kunskaper och förutsättningar.

Huvudmannen har ett långsiktigt och fortsatt fokus på att utveckla undervisningens kvalitet och har under läsåret 2022/23 lagt särskilt vikt vid rektors pedagogiska ledarskap genom insatser på förvaltnings- och skolenhetsnivå exempelvis genom föreläsningar, kvalitetsdialoger och coachning till rektorer och skolledningsgrupper. Detta arbete kommer att fortsätta.

4.1.2 Introduktionsprogram

Utbildning på introduktionsprogram är en rättighet för ungdomar som ännu inte är behöriga att antas till ett nationellt program. I Göteborg finns en hög andel elever som är obehöriga till gymnasieskolans nationella program och majoriteten av dessa finns på de kommunala gymnasieskolorna. Elever på introduktionsprogram utgjorde 19 procent av det totala elevunderlaget i förvaltningens skolor läsåret 2022/23.

Utbildningen ska syfta till att förbereda eleven för studier på ett nationellt program, annat introduktionsprogram, annan utbildning eller för etablering på arbetsmarknaden alternativt annan verksamhet. Utbildningen ska vara på heltid och innehållet i utbildningen bestäms i en individuell studieplan. Rektor ansvarar för att en individuell studieplan upprättas för varje elev där bland annat utbildningens innehåll, längd och syfte tydliggörs. Den individuella studieplanen har en särskilt viktig funktion på introduktionsprogrammen eftersom dessa program saknar nationellt fastställda programstrukturer och examensmål. Studieplanen ska utgå

från elevens behov, förutsättningar och individuella kunskapsutveckling, så att utbildningens mål kan nås. Den individuella studieplanen ska följas upp kontinuerligt och revideras vid behov.

Huvudmannen har förtydligat uppdragen till de enheter som bedriver introduktionsprogram för att öka likvärdigheten och tillgängligheten till mer anpassade utbildningar både på individ- och gruppnivå. Enheterna har i lokala programbeskrivningar tydliggjort vilken utbildning som erbjuds och hur denna organiseras på skolenheten. Skolenheterna har fått stöd i arbetet med att förbättra de individuella studieplanerna som i sin tur ska tydliggöra utbildningens innehåll, syfte och längd för varje elev. Förvaltningen arbetar med att revidera huvudmannens plan för introduktionsprogrammen då gällande plan bara sträcker sig till utgången av 2023.

Huvudmannen följer målpuppfyllelsen på introduktionsprogrammen genom aggregerade resultat för närvaro och genomströmning. På skolenhetsnivå följs undervisningstiden i timmar per vecka för eleverna samt mål och syfte med studierna som anges i den individuella studieplanen.

Enheter med introduktionsprogram bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete på samma sätt som enheter med nationella program, med en del tillägg kopplat till de specifika uppdrag som det innebär att anordna utbildning på introduktionsprogram. Det finns förvaltningsgemensamma nätverk och fokusgrupper för rektorer på IM där utvecklingsfrågor och utmaningar diskuteras för att lära av varandra och för att identifiera frågor där man ser att det kan finnas behov och möjlighet till gemensamma insatser inom förvaltningen.

De fyra introduktionsprogrammen kan kortfattat beskrivas som följer:

Programinriktat val (IMV) vänder sig till elever som är nära behörighet till ett nationellt program. De elever som läser mot yrkesprogram är ofta integrerade i en klass på yrkesprogrammet och läser dessutom de grundskoleämnena som saknades för behörighet. Elever som läser mot högskoleförberedande program tas emot på två av gymnasieskolorna och genom flexibla lösningar ges de möjlighet att läsa gymnasiekurser och grundskoleämnena och slussas sedan vidare till ett nationellt program.

Yrkesintroduktion (IMY) vänder sig till elever som saknar godkända betyg för behörighet till ett yrkesprogram eller programinriktat val. Syftet är att ge eleven utbildning för att etablera sig på arbetsmarknaden eller annan verksamhet. Utbildningen kan också leda till studier på ett yrkesprogram. Eleven ska kunna läsa grundskoleämnena där godkända betyg saknas samt kurser från nationella program i gymnasieskolan. Inom ramen för yrkesintroduktion kan även så kallade yrkespaket erbjudas. Ett yrkespaket består av en kombination av gymnasiekurser, APL i varierande grad och i vissa fall grundskoleämnena som eleven saknar godkända betyg i. Yrkespaketens innehåll och utformning matchar identifierade behov på arbetsmarknaden, och målet med utbildningen är att eleven kommer i arbete.

Individuellt alternativ (IMA) vänder sig i första hand till ungdomar som inte är behöriga till programinriktat val eller ett nationellt yrkesprogram, som saknar många betyg och är i behov av motivationshöjande åtgärder, men även till ungdomar som vill ha en mer allmänt inriktad utbildning som förbereder dem för annan utbildning, etablering på arbetsmarknaden eller annan verksamhet. Utbildningen kan innehålla grundskoleämnena som eleven saknar godkända betyg i och hela eller delar av gymnasieskolans kurser. Det kan också ingå andra insatser, exempelvis motivationshöjande insatser eller praktik. Utbildningen är i hög grad individuellt anpassad.

Språkin introduktion (IMS) riktar sig till nyanlända ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program och som behöver en utbildning där tyngdpunkten ligger på att läsa svenska. En elev anses vara nyanländ till och med fyra års skolgång i Sverige. Utbildningen har fokus på svenska språket för att eleven ska kunna gå vidare till något annat program i gymnasieskolan, eller till annan utbildning. Elever på språkin introduktion kan få undervisning i enbart svenska som andraspråk under en kort inledande

period. I övrigt ska utbildningen baseras på den inledande kartläggning som görs av elevens kunskaper och erfarenheter samt de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utbildning.

För att förstå förutsättningarna för elever på introduktionsprogram, samt organisera och planera utbildningen för att möta elevernas behov, är det relevant att se vad de saknar för grundskolebetyg. Tabellerna nedan visar andel och antal F eller streck (ej godkänt betyg) i respektive kärnämne matematik, engelska och svenska/svenska som andraspråk när eleverna påbörjar utbildningen vid ett introduktionsprogram.⁸

Tabell 5. Grundskolebetyg i matematik och engelska, antagning till IM (exempel från läsåret 21/22)

	Matematik på grundskolenivå		Engelska på grundskolenivå	
	Andel ej godkända betyg	Antal ej godkända betyg	Andel ej godkända betyg	Antal ej godkända betyg
IMV	60%	139	23%	53
IMY	67%	190	66%	188
IMA	79%	336	64%	272

På programinriktat val är det ofta matematik som saknas för behörighet till ett nationellt program och det är inte en lika stor andel elever med ej godkända betyg i engelska. På yrkesintroduktion och individuellt alternativ är det en majoritet av eleverna som saknar godkänt betyg i både matematik och engelska.

Tabell 6. Grundskolebetyg i svenska och svenska som andraspråk, antagning till IM (exempel från läsåret 21/22)

	Svenska på grundskolenivå		Svenska som andraspråk på grundskolenivå	
	Andel ej godkända betyg	Antal ej godkända betyg	Andel ej godkända betyg	Antal ej godkända betyg
IMY	56%	53	82%	150
IMA	75 %	134	88%	188

Gällande svenska och svenska som andraspråk (sva) är en uppdelning gjord i tabellen mellan ämnena, då ingen elev har läst eller fått betyg i båda svenska och sva, utan man läser antingen det ena eller det andra. På yrkesintroduktion är det exempelvis 56 procent av de elever som har läst eller ska läsa svenska som inte har ett godkänt betyg på grundskolenivå, och det är betydligt fler elever i målgruppen för sva som inte har ett godkänt grundskolebetyg, 82 procent.⁹ Elever kan inte antas till programinriktat val utan godkänt i svenska eller svenska som andraspråk.

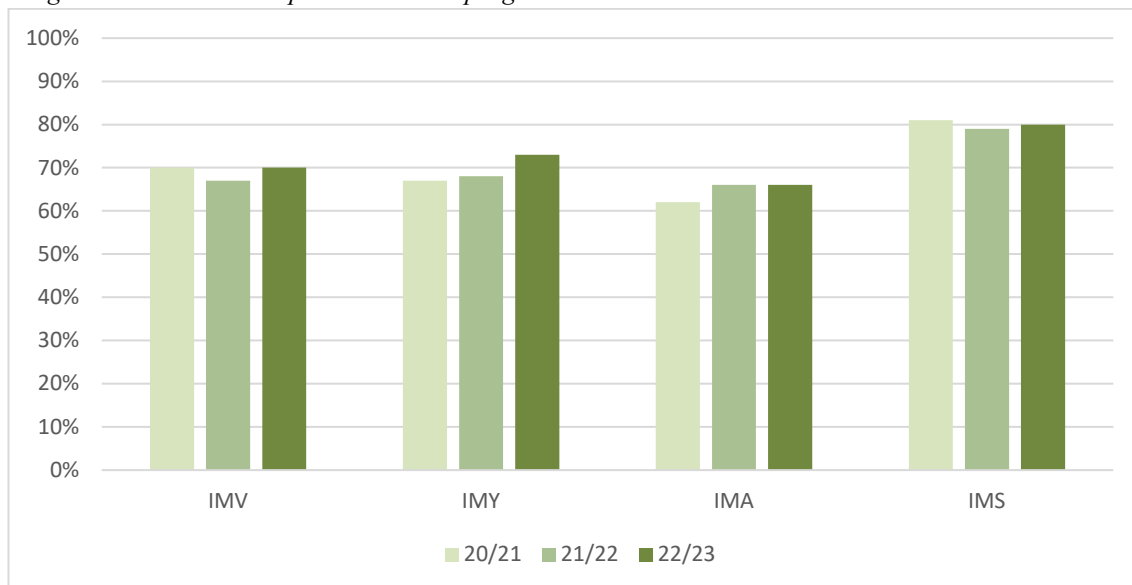
Närvaro

Av introduktionsprogrammen hade språkintröduktion högst närvaro (80%) medan individuellt alternativ hade lägst närvaro (66%) läsåret 2022/23. På aggregerad nivå har samtliga introduktionsprogram samma eller en högre andel närvaro jämfört med föregående läsår. Resultaten skiljer sig åt mellan olika skolor och utbildningar.

⁸ Med undantag för de elever som det eventuellt inte finns några registrerade grundskolebetyg för (antagna löpande, ej Indra). Språkintröduktion har helt exkluderats från statistiken, då utbildningens fokus är att eleven ska bli godkänd främst i svenska som andraspråk. Det är också många elever som antas löpande under läsåret, eller övergår från en nivå till en annan utan ny antagning i systemet, vilket gör att siffrorna lätt blir missvisande.

⁹ Elever som inte har haft med sig ett betyg i SVA/SVE i antagningen går inte att härleda till respektive ämne. Förvaltningen har därmed undersökt vilket ämne eleverna sedan har läst på gymnasiet. I vissa fall har eleven inte läst något av ämnena varför underlaget har ett bortfall på ca 50 elever.

Diagram 14. Skolnärvaro på introduktionsprogrammen

Genomströmning

Av de elever som påbörjade sin utbildning på programinriktat val hösten 2018 hade 50% slutfört ett nationellt program med examen eller studiebevis våren 2022, dvs på fyra år. Motsvarande siffror är 31% för yrkesintroduktion, 23% för individuellt alternativ och 9% för språkintröduktion. I jämförelse med de elever som startade ett år tidigare har andelen elever som avslutar sin utbildning med examen eller studiebevis inom 4 år minskat på yrkesintroduktion och programinriktat val. Av de elever som började på språkintröduktion 2018 har en något högre andel avslutat med examen eller studiebevis fyra år senare och av eleverna på individuellt alternativ är det en betydligt högre andel. Utbildningsförvaltningen ligger något lägre än riksgenomsnittet på programinriktat val och språkintröduktion men högre på yrkesintroduktion och individuellt alternativ.

Tabell 7. Genomströmning introduktionsprogram, utbildningsförvaltningen jämfört med riksgenomsnittet¹⁰

	Startår 2017 UBF		Startår 2018 UBF		Startår 2018 Riket	
	Andel med examen/studiebevis:		Andel med examen/studiebevis:		Andel med examen/studiebevis:	
	Efter 3 år	Efter 4 år	Efter 3 år	Efter 4 år	Efter 3 år	Efter 4 år
IMV	44,2	55,8	34	50,0	47,5	54,3
IMY	..	36,1	..	31,4	10,7	23,0
IMA	..	9,9	8,2	23,1	1,0	16,2
IMS	.	7,2	..	9,1	0,3	9,9

De olika introduktionsprogrammen har olika syften och mål och de individuella studieplanerna med mål och längd på utbildningen kan justeras under utbildningens gång. Målet är inte alltid att bli behörig till ett nationellt program, utan kan även vara en övergång till vuxenutbildningen eller yrkeslivet. Det är därför svårt att dra några slutsatser kring elevernas måluppfyllelse enbart genom att följa betygsresultat och genomströmning. Ett alltför ensidigt fokus på ett av flera

¹⁰ Om underlaget baseras på färre än 10 elever visas två prickar (..) i stället för utfall. Om data saknas visas en prick (.) i stället för utfall. Rikets siffror baseras på samtliga typer av huvudmän. Källa: Skolverket.

möjliga mål, att ta betyg och uppnå behörighet till nationellt program, riskerar också att försämra elevernas möjligheter att nå andra och mer realistiska mål med utbildningen.

Det finns ännu inte några etablerade metoder eller indikatorer för att följa elevernas måluppfyllelse på introduktionsprogrammen, och det är en utmaning att synliggöra kunskapsutveckling och annan progression innan eleverna når godkända betyg. Detta är en utmaning som varit väl känd för enheterna och huvudmannen tidigare och även nationellt. Samtidigt har förutsättningarna för uppföljning av måluppfyllelse förbättrats då samtliga elever ska ha en individuell studieplan och lokala programbeskrivningar är framtagna. Rektorer och huvudman arbetar vidare för att utveckla viktiga områden som individuella studieplaner, följa progression innan godkända betyg och följa upp praktik/APL.

Insatser på skolenhetsnivå

En stor del av analysen och de insatser som beskrivs för elever på de nationella programmen gäller även programinriktat val, då eleverna oftast läser integrerat med det nationella programmet. För yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion kan arbetssätt och insatser se annorlunda ut då många av eleverna är långt ifrån behörighet och har andra mål med utbildningen. En del elever kan behöva mer eller annat än skolförlagd undervisning och det finns skolor som arbetar med att organisera för andra lösningar, exempelvis praktikplatser som har möjlighet att ta emot elever utifrån individuella behov och förutsättningar.

Enheterna identifierar fortsatt **närvaron** som den enskilt viktigaste faktorn för elevernas måluppfyllelse. Att motivera och engagera eleverna så att de känner att skolan är viktig och meningsfull, att jobba relationsskapande, med ett främjande och förebyggande elevhälsoarbete och med en bra kontakt mellan skolan och hemmet är en stor del av det närvarofrämjande arbetet, särskilt för dessa elevgrupper.

Eleverna på introduktionsprogrammen är en heterogen grupp och elevernas olika utmaningar ställer stora krav på lärarnas förmåga hålla hög kvalitet i undervisningen och att **differentiera** och anpassa undervisningen för att möta alla elever där de är och utmana på rätt nivå. Detta kan vara särskilt svårt när elever i samma klass eller undervisningsgrupp har olika studieplaner och kan ha olika mål med utbildningen.

Extra anpassningar är sådana stödåtgärder som kan göras av läraren inom ramen för den ordinarie undervisningen och kan till exempel handla om förändringar och anpassningar i elevens lärmiljö. En och samma åtgärd kan i en verksamhet utgöra en extra anpassning för enskild elev, och i en annan verksamhet utgör samma anpassning en del av den ledning och stimulans som ges till alla elever i den ordinarie undervisningen.¹¹

Tvåläraarsystem och mindre undervisningsgrupper kan vara ett sätt att **organisera utbildningen** utifrån att eleverna har stora individuella behov, men ersätter inte behovet av att också utvärdera och utveckla de pedagogiska metoder och arbetssätt som används.

På skolenheter med ett stort antal elever på introduktionsprogram behöver man lägga stort fokus på gruppnivå och arbeta för en inkluderande och tillgänglig lärmiljö. I enheternas kvalitetsarbete ges flera exempel på hur man utvecklar pedagogiska metoder och arbetssätt för att uppnå detta syfte. Enheterna har arbetat mycket med **lektionsstruktur** och **tydliggörande pedagogik** och ser att det är viktigt att arbeta med struktur och tydlighet för eleverna i grupp och individuellt. Tydliga lektionsramar kan få eleverna att se meningen med att komma till skolan och därmed

¹¹ Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (2022)

öka närvaron. Eleverna blir mer medvetna om sitt lärande och kan bli mer delaktiga i undervisningen.

Många enheter, med olika typer av introduktionsprogram, behöver arbeta med språkstödjande insatser och ett **språkutvecklande arbetssätt** med anledning av ett behov i elevgruppen. Skriv- och läsfrämjande insatser genomförs för att stärka elevernas läsförmåga och läsförståelse.

Särskilt på individuellt alternativ och yrkesintroduktion är det många elever som har en problematisk frånvarohistorik sedan tidigare och generellt sett få positiva skolerfarenheter att bygga vidare på. Dessa enheter behöver arbeta med motivation, trivsel och förväntan om att eleverna kan lyckas. Eleverna behöver få uppleva framgång och progression.

Enheterna har utvecklat olika system för **kontinuerlig uppföljning** av elevernas studieresultat i olika ämnen, så att lärare och elevhälsoteam snabbt kan fånga upp när elever riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen. I och med införandet av Vklass finns nu möjlighet att samla den typen av uppföljningar, omdömen och även dokumentation av extra anpassningar i ett och samma system.

Enheterna ser indikationer på att andelen elever med psykisk ohälsa ökar vilket kräver en strukturerad samverkan mellan lärare och elevhälsoteam. Det finns även en stor andel elever med olika NPF-diagnoser och/eller som gått i särskilda undervisningsgrupper i grundskolan som behöver extra stöd. Enheterna har sett ett behov av och arbetar därmed för att utveckla arbetet med **tidiga kartläggningar** av elevernas förutsättningar och behov för att kunna sätta in kompensatoriska åtgärder på både individ- och gruppnivå redan från start. Man ser i verksamheten att överlämningar mellan grundskola och gymnasieskola samt överlämningar mellan olika gymnasieskolor varierar i kvalitet.

I Göteborgs stad ska det finnas likvärdiga och kvalitetssäkrade **rutiner för övergångar** mellan grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola för att underlätta ungas väg genom utbildningssystemet. Utbildningsförvaltningen och grundskoleförvaltningen har ett samordningsansvar för att säkerställa att alla elever får den vägledning, information och stöd som behövs inför övergången till nästa skolform och får bästa möjliga förutsättningar i sitt fortsatta lärande. En plan är framtagen i samverkan mellan båda förvaltningarna som utgår från de statliga styrdokumenterna för grundskola och gymnasieskola. Överlämningsinformation ska lämnas för både IM-elever och behöriga elever på nationella program som bedöms vara i behov av en överlämning för att underlätta övergången.

På de introduktionsprogram som är kopplade till ett yrkesprogram (programinriktat val och yrkesintroduktion) behöver skolorna göra insatser för att förbereda elever för att klara av de krav som ställs på eleven på en **APL- eller praktikplats**. Skolorna kan även behöva anordna skolförlagd APL parallellt med motivationshöjande insatser så att eleverna ska kunna få en fungerande APL på sikt.

Under läsåret har det genomförts kompetensutvecklande insatser för personalen bland annat om ledning och stimulans, anpassad och varierad undervisning, tillgängliga lärmiljöer, ledarskapet i klassrummet och "Att höja skolans elevhälsokompetens" (SPSM). Flera enheter beskriver hur specialpedagoger och psykologer handleder undervisande lärare utifrån identifierade utvecklingsområden och planerade teman. Kollegiala samtal förs i högre utsträckning för att utveckla arbetet med varierad undervisning och extra anpassningar, dels i syfte att dela erfarenheter och lära av varandra, dels för att säkerställa att enskilda elever får de anpassningar som behövs i samtliga ämnen.

Arbetet för att förbättra och tydliggöra de **individuella studieplanerna** fortsätter. Då målen kan variera stort mellan olika elever behöver det vara tydligt i planen vad elevens mål är, även

framåtsyftande - efter utbildningen, och att målet med utbildningen är möjligt att nå under den tid man planerar för. Det möjliggör också för enheten att organisera utbildningen efter elevernas olika behov och förutsättningar.

Samverkan för bästa skola

Våren 2021 inleddes projektet *Samverkan för bästa skola* på introduktionsprogrammen vid Bräcke gymnasiet och Schillerska gymnasiet i samverkan med Skolverket. Samverkans syfte är att stärka utbildningarnas kvalitet och att ge verksamheterna stöd i sin utveckling utifrån identifierade behov. Inom ramen för projektet har nulägesanalys och åtgärdsplan tagits fram där både förvaltningen och verksamheterna har formulerat mål för förbättringsarbetet. Arbetet med Samverkan för bästa skola pågår fram till februari 2024.

Under läsåret 2022/23 har ett prioriterat arbete varit att fortsätta skapa en gemensam bild av behovet kring att följa upp elevers progression före godkända resultat och uppföljning av sådana faktorer som inte är ämnesspecifika, exempelvis anställningsbarhet och social utveckling – samt fördjupa dialogen om hur förvaltningen arbetar på aggregerad nivå för att stödja det systematiska kvalitetsarbetet i verksamheten. Rektorer har utifrån detta deltagit i workshops i syfte att fördjupa bilden av önskat stöd. Resultatet har sammanställts i en plan för nästa steg, vilken inbegriper ett reviderat arbetssätt för IM-nätverk (rektorer) och gymnasieledningsgrupp (utbildningschefer) från hösten 2023.

Från hösten 2023 införs även fokusgrupper där rektorer, verksamhetsutvecklare och andra stödfunktioner samverkar för att tillsammans arbeta fram konkreta förslag på hur förvaltningen kan arbeta vidare för en gemensam individuell studieplan, följa elevers progression innan godkända resultat samt med elevers lärande vid praktik.

Förvaltningen och aktuella skolenheter fortsätter dialogen med Skolverket fram till projektet avslutas. Gemensam avslutningskonferens planeras i november 2023, i samverkan med IM-nätverk för Göteborgsregionen (GR).

Skolinspektionens tillsyn

Våren 2023 inledde Skolinspektionen en tillsyn vid sex av utbildningsnämndens skolenheter med introduktionsprogram. Skolinspektionen har bland annat kontrollerat om verksamheterna följer gällande bestämmelser för extra anpassningar och särskilt stöd, trygghet och studiero, arbetet med att motverka kränkande behandling samt utredning av elevers frånvaro. Ingen av enheterna fick förelägganden kopplade till områdena extra anpassningar, trygghet och studiero, arbetet mot kränkande behandling och att utreda skolfrånvaro. Tre av enheterna har fått förelägganden för brister i arbetet med utredningar om särskilt stöd och upprättande av åtgärdsprogram, vilket de nu arbetar för att åtgärda.

Två enheter har fått en anmärkning respektive ett föreläggande kopplat till elevernas garanterade undervisningstid. Enligt skollagen ska utbildningen på introduktionsprogram bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier, i genomsnitt minst 23 timmars undervisning i veckan (garanterad undervisningstid). Utbildningens omfattning får dock minskas för en elev som begär det om huvudmannen bedömer att det finns särskilda skäl.¹²

Skolinspektionen konstaterar att det finns elever på introduktionsprogrammen vid dessa enheter som inte har i genomsnitt minst 23 timmars undervisningstid i veckan. Anledningar kan exempelvis vara att eleverna har en historik av problematisk skolfrånvaro eller att skolan av andra anledningar, genom kartläggningar och samtal med eleverna eller överlämningsinformation från grundskolan, inte bedömer att eleverna klarar den mängd

¹² 17 kap. 6 § skollagen

undervisning som heltidsstudier innebär. En annan anledning kan vara att eleven redan har med sig betyg i flera kurser och att det då kan vara svårt att erbjuda heltidsstudier. Skolinspektionen ställer sig dock kritiska till att beslut om färre timmar fattats på gruppnivå och att rektorn inte har tagit ställning till om det föreligger särskilda skäl för den enskilda eleven och att eleven själv begärt att undervisningstiden ska minskas.

Förvaltningen arbetar vidare med frågan om garanterad undervisningstid för elever på introduktionsprogram, bland annat genom att upprätta en rutin för planering och uppföljning samt ge stöd till rektorerna i frågor om organisering av utbildningen, hur beslut om färre än 23 timmar/vecka kan dokumenteras osv.

Sammanfattning och slutsatser – introduktionsprogrammen

Insatser på olika områden för att öka undervisningens kvalitet och elevernas kunskapsresultat har utvecklats och förstärkts på skolenheterna, exempelvis: struktur och tydlighet i undervisningen, arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, tidiga och kontinuerliga insatser för elever som riskerar att inte nå målen, arbetet för en ökad skolnärvaro och samverkan mellan professionerna.

Enheterna arbetar för att öka elevernas undervisningstid. Utöver undervisning i grundskoleämnena och gymnasiekurser erbjuds praktik, förstärkt studie- och yrkesvägledning och andra insatser som är gynnsamma för elevens lärande eller möjlighet att nå målen med utbildningen.

Läsåren 2021/22 och 2022/23 har huvudmannens kvalitets- och utvecklingsarbete haft särskilt fokus på introduktionsprogrammen, bland annat har arbetet inom *Samverkan för bästa skola* fördjupats. Projektet har även ett huvudmannaperspektiv och förväntas inte bara ge effekt för deltagande skolenheter. Genom samordnade insatser bland annat för att förbättra de individuella studieplanerna och utveckla arbetet med uppföljning av elevers progression kan kvalitetsarbetet stödjas och stärkas vid samtliga enheter med introduktionsprogram.

Förvaltningen fortsätter att utveckla formerna för överlämning mellan skolformerna samt arbetet med kartläggning, placering och mottagande av elever på introduktionsprogrammen, särskilt där det finns höga krav på mottagande skola att möta elevernas stödbehov. Det behövs även en fortsatt utveckling av de erbjudna utbildningarna på individ- och gruppnivå för att kunna möta elevernas mångfacetterade behov och önskemål.

4.1.3 Anpassad gymnasieskola

Under läsåret har samtliga enheter inom anpassad gymnasieskola (AG) haft ett antal gemensamma fokusområden som involverat elevhälsoteamet i olika omfattning.

Mottagandet av nya elever, på AG kallat hållbar introduktion, startar i överlämning, utredningar och placering av nya elever. Hållbar introduktion fortsätter därefter med kartläggningar för att kunna möta eleverna utifrån deras specifika behov i tillgängliga lärmiljöer. Ett gemensamt kartläggningspaket har utarbetats.

Att förberedas på livet efter skolan är en viktig del i lärandet för elevgruppen. Upplägget skall vara systematiskt och pågå under elevens alla fyra skolår. I detta arbete är såväl SYV som elevhälsan viktiga samverkanspartners till rektor, lärare och elevassistenter. En väl genomförd mottagning som fortsätter med ett systematiskt grupp- och elevstärkande arbete under elevens fyra gymnasieår syftar också till att skapa studiero och att främja närvaro. Elevhälsan arbetar med ett förslag på gemensamt fyraårshjul för att på ett överskådligt sätt synliggöra insatserna.

Elevernas progression i lärandet för ökad måluppfyllelse är tätt sammanlänkat med undervisningens kvalitet och garanterad undervisningstid. Målsättningen är att alla lärare skall skriva tydliga pedagogiska planeringar, ha regelbunden mentorstid med sina elever och att undervisningens kvalitet analyseras, följs upp och utvärderas systematiskt. Lärares ledarskap är ett pågående fokusområde. Lärare har också ett uppdrag att leda och handleda elevassistenter avseende elevernas lärande.

Rektor, med stöd av elevhälsa, skall säkerställa kvalitet avseende stödprocessen. Det innefattar arbete med ledning och stimulans, extra anpassningar samt processen kring åtgärdsprogram och särskilt stöd. Elevernas extra anpassningar dokumenteras och följs upp i Vklass. Ett antal skalfraser anpassade för elevgruppen har utarbetats som ett stöd för pedagoger i arbetet.

Relevant kompetensutveckling för ökad likvärdighet och gemensam kompetens är en viktig förutsättning för att säkerställa utbildningens kvalitet. Elevhälsoteamet bistår verksamheterna med uppdaterad och utvecklad introduktionsutbildning för all nyanställd personal med syfte att säkerställa likvärdig och god grundkompetens inom Göteborgs anpassade gymnasieskola. Innehållet fördelas på tre tillfällen utifrån tre områden; intellektuell funktionsnedsättning, autism samt kommunikation och språk.

Utöver gemensamma fokusområden för Göteborgs anpassade gymnasieskola analyserar rektor och personal sin verksamhet och arbetar genom skolenhetens systematiska kvalitetsarbete med att utveckla verksamheten utifrån lokala behov tillsammans med elevhälsoteamet. Detta utifrån beskrivet arbetssätt i elevhälsoplanen.

Fokus i arbetet framåt kommer att vara undervisningens kvalitet, pedagogisk dokumentation, lärares ledarskap samt fortsatt arbete med ökad kompetens kring läs- och skrivinlärning.

Nationella program

Tabell 8. Anpassade gymnasieskolans nationella program

Nationella program	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Antal elever som påbörjade utbildningen 4 år tidigare	42	40	36	19	49
Andel elever som fullföljer 4 år i anpassad gymnasieskola (%)	89	78	80	83	73
Andel elever som går vidare till arbetsmarknadens förfogande (%)	34	16	29	30	54
Andel elever som går vidare till daglig verksamhet, beviljad plats (%)	58	71	52	63	38
Andel elever som går vidare till studier (%)	8	5	16	4	8
Genomsnittlig närvaro (%)	79	82	78	78	78
Genomsnittligt meritvärde	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Meritvärde i slutbetyg	12,9	13,6	14,8	14,8	14,6
<i>Flickor</i>	<i>13,0</i>	<i>13,4</i>	<i>15,2</i>	<i>15,3</i>	<i>15,2</i>
<i>Pojkar</i>	<i>12,8</i>	<i>13,8</i>	<i>14,5</i>	<i>14,6</i>	<i>13,5</i>
Betygsstegens fördelning - samtliga gymnasieskolebevis	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Andel (%) A	4,6	9,0	12,6	12,7	15,4
Andel (%) B	11,0	13,3	17,6	14,3	18,1
Andel (%) C	33,0	32,1	27,2	34,3	27,4
Andel (%) D	26,8	19,6	20,2	17,4	22,1
Andel (%) E	19,6	22,2	21,3	17,1	16,9

Andelen elever som fullföljde fyra år i anpassade gymnasieskolans nationella program minskade 2022/23 jämfört med föregående läsår. De elever som valt att sluta har i något fall övergått till daglig verksamhet och några har övergått till gymnasieskolans introduktionsprogram, flyttat inom eller utanför landet eller bytt till utbildning hos annan huvudman. Elevunderlaget är inte stort och varje enskild elevs resultat påverkar det aggregerade resultatet.

Andelen elever som går vidare till arbetsmarknaden har ökat sedan föregående läsår. Siffrorna visar dock enbart om eleven står till arbetsmarknadens förfogande och inte om eleven faktiskt är i arbete. Det är fortfarande en alltför låg andel av eleverna som får verklig tillgång till arbetsmarknaden efter avslutad utbildning i gymnasieskolan. Anpassad gymnasieskola ser en ökning av genomförda APL och har etablerat fler samverkanspartners. Bra APL-platser och gott stöd till eleverna under APL är en viktig förutsättning för att möjliggöra etablering på arbetsmarknaden framåt. På såväl de nationella som på de individuella programmen är även främjande insatser i samverkan mellan lärare, SYV och elevhälsan en viktig faktor. Ett exempel är arbetet med att förbereda eleverna för vuxenlivet inom projektet "dag 1 år 5". Arbetet syftar bland annat till att stärka elevernas självständighet, skapa trygghet, främja studiero och ge eleverna kunskaper om vuxenlivet samt stödja i elevernas framtidsplanering.

Samtliga tre enheter med nationella program beskriver ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete som ger en positiv påverkan på verksamhetens utveckling och elevernas

måluppfyllelse. Planering av insatser och uppföljning av resultat sker i olika grupperingar och av olika professioner; rektor, förstelärare, ämnes- och arbetslag, elevhälsoteam etc. Undervisningens genomförande och kvalitet följs också upp genom den formativa processen i Vklass, utvecklingssamtal, elevenkäter och i samtal med vårdnadshavare och elever.

Individuella program

Tabell 9. Anpassade gymnasieskolans individuella program

Individuella program	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Antal elever som påbörjade utbildningen 4 år tidigare	36	45	30	30	53
Andel elever som fullföljer 4 år i gymnasieskola (%)	90	89	87	88	92
Andel elever som går vidare till daglig verksamhet, beviljad plats (%)	100	100	100	100	100
Genomsnittlig närvaro (%)	89	83	78	80	85

Tidigare har nästan samtliga elever på de individuella programmen fullföljt sina fyra år i anpassade gymnasieskolan, anledningen till att elever inte genomför samtliga skolår har vanligen varit hälsoskäl. De senaste åren har dock enstaka elever slutat i förtid för att i stället börja på en daglig verksamhet, vilket i något fall berott på skoltrötthet och att man då föredragit daglig verksamhet som sysselsättning. Varje enskild elevs resultat påverkar det aggregerade resultatet då det totala antalet elever är förhållandevis lågt.

Anpassade gymnasieskolan hade skolförlagd undervisning även under pandemin och närvaron gick ned något under läsåren 2019/20 och 2020/21 då fler elever stannade hemma på grund av risken för smittspridning. Närvaron ökade något igen under läsåret 2021/22 och har fortsatt att öka 2022/23.

Tabell 10. Anpassade gymnasieskolans individuella program – kunskapsöversikt ämnesområden

Ämnesområde/läsår	Kunskapskrav för grundläggande kunskaper			Tränar för att nå fördjupade kunskaper			Kunskapskrav för fördjupade kunskaper			Tränar för att nå nivå E för nationellt program		
	20/21	21/22	22/23	20/21	21/22	22/23	20/21	21/22	22/23	20/21	21/22	22/23
Estetisk verksamhet	74	73	70	35	43	47	22	17	25	4	3	3
Hem- och konsumentkunskap	74	72	67	26	35	53	31	24	22	4	3	3
Idrott och hälsa	71	69	67	32	41	47	29	26	26	3	1	3
Individ och samhälle	75	79	75	26	28	48	31	26	19	3	3	3
Natur och miljö	71	73	72	33	36	44	26	21	34	5	3	5
Språk och kommunikation	63	63	61	32	42	52	37	24	27	3	5	5

I sammanställningen per ämnesområde och på vilken nivå elevens kunskaper ligger ingår samtliga elever i alla årskurser. Antal elever de olika läsåren skiljer sig åt. Totalt ingår 135 elever läsåret 2020/21, 146 elever läsåret 2021/22 samt 145 elever läsåret 2022/23.

På de individuella programmen finns en stor bredd i elevernas kognitiva och sociala förmågor, vilket ställer höga krav på personalens kompetens och flexibilitet. Personalen har god kompetens om anpassningar och att skapa goda lärandemiljöer för varje enskild elev. På samtliga enheter genomförs kollegiala lärande samtal kring behov av anpassningar i syfte att

öka elevernas inlärningsmöjligheter. Med hjälp av ett nyligen framtaget kartläggningsmaterial kartlägger pedagogerna varje ny elev utifrån tillgänglighet i lärmiljön avseende pedagogisk, social och fysisk miljö, detta med syfte att på bästa sätt kunna möta elevernas individuella behov.

I enheternas uppföljning framträder några områden som särskilt prioriterade under läsåret, bland annat struktur, tydlighet, extra anpassningar och kommunikation.

Ett återkommande mål på de individuella programmen har varit att alla elever skall kunna kommunicera antingen genom tal eller med stöd av AKK (alternativ och kompletterande kommunikation) såsom tecken, bilder eller digitala hjälpmedel. Arbete pågår kring vidareutveckling av kartläggnings- och undervisningsmetoder samt att alla elever ska få tillgång till adekvat stöd i språk och kommunikation och tillgång till relevanta digitala verktyg.

Samtliga enheter ser ett behov av att göra eleverna mer delaktiga i planering och lärande samt att göra dem mer medvetna om sin progression i lärandet utifrån de olika ämnesområdesplanerna. Ett viktigt pågående arbete är att synliggöra elevernas progression i lärande samt möjliggöra för eleven att själv skall kunna påverka sin utbildning och följa utvecklingen mot uppsatta mål. De ursprungliga matriserna har ersatts av liknande funktioner i Vklass där den formativa processen synliggörs och elevernas delaktighet säkerställs med hjälp av ett antal stödfrågor.

Enheterna kommer framledes att arbeta vidare med lärares ledarskap kopplat till undervisningens kvalitet samt elevernas progression i lärandet.

4.1.4 Elevhälsa

Förvaltningens fokusområden för läsåret 2022/23 med direkt koppling till elevhälsans arbete har varit

- att förstärka det kompensatoriska uppdraget
- det tvärprofessionella elevhälsoarbetet för att undanröja hinder för elevernas lärande
- det främjande och förebyggande arbetet för en ökad skolkännsamhet

I enheternas planering och uppföljning syns sedan ett par läsår en tydlig generell förskjutning från ett främst åtgärdande till ett främst främjande och förebyggande elevhälsoarbete på organisations- och gruppnivå. Skolorna beskriver ett mer systematiskt och strukturerat arbete med många konkreta exempel på främjande och förebyggande insatser som också stärker det kompensatoriska uppdraget, exempelvis

- tätare avstämningar mellan elevhälsoteam och arbetslag samt tydligare rutiner för elevärenden och det förebyggande arbetet mot frånvaro,
- tidig screening/kartläggning av elevernas kunskaper och behov av stöd,
- elevhälsans olika professioner konsulterar eller handleder arbetslag och lärare kring anpassningar och stöd, främjande lärmiljöer etc,
- information från elevhälsosamtal används i högre utsträckning i enhetens planering av främjande och förebyggande insatser framåt,
- insatser genomförs av elevhälsan gentemot grupper av elever kring exempelvis studieteknik, stress, psykisk ohälsa, sex och relationer, kost och sömn,
- elevhälsoteamen har blivit mer involverade i skolans värdegrundarbete och trygghetsskapande insatser,

- flera enheter har deltagit i SPSMs utbildning *Att höja skolans elevhälsokompetens - ett processarbete för likvärdig utbildning* som vänder sig till rektor och elevhälsa som tvärprofessionellt team.

Ett framgångsrikt elevhälsoarbete innebär en hög grad av samverkan mellan den samlade elevhälsan, rektor, lärare och övrig personal, vilket enheterna nu har börjat hitta formerna för. Generellt pekar gymnasie- och anpassade gymnasieskolornas uppföljning på att kvalitetsarbetet gällande elevhälsa systematiserats ytterligare och att allt fler skolenheter formulerar konkreta mål för elevhälsoarbetet.

Skolorna har fortsatt att utveckla rutiner och arbetssätt kring extra anpassningar och särskilt stöd, exempelvis genom en ökad samverkan mellan elevhälsoteam och pedagogiska arbetslag. De flesta enheter har en tydlig struktur för samverkan, en tydligare uppdelning i roller och ansvar, vilket stöd lärare kan få av elevhälsans olika funktioner osv. Flera skolenheter nämner också införandet av Vklass, där en del handlar om just dokumentation och struktur för extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, som en faktor som har underlättat arbetet med detta område.

Det tvärprofessionella samarbetet inom elevhälsoteamen har också utvecklats på flera enheter genom att man använder teamets alla professioner för insatser på gruppnivå och för att stötta lärararbetslag.

Inom anpassade gymnasieskolan är den övergripande elevhälsoplanen för verksamheten ett centralt dokument som uppdateras årligen. Elevhälsan har en gemensam chef och är således övergripande, men elevhälsan arbetar också i olika team lokalt på respektive enhet och leds då av rektor. I den övergripande elevhälsoplanen beskrivs rutiner och arbetssätt för att bättre nyttja kompetensen hos elevhälsans funktioner för en högre måluppfyllelse. Elevhälsoplanen bidrar till likvärdighet och är ett verktyg för att synliggöra gemensamt fokus för samtliga verksamheter. Inom anpassad gymnasieskola är fokusområdena bland annat hållbar mottagning, noggrann kartläggning, synliggörande av elevernas progression i lärande, mentorssamtal, lärares ledarskap kopplat till undervisningens kvalitet och att säkerställa god kompetens avseende funktionsnedsättningar och dess konsekvenser på lärande.

Sammanfattning och slutsatser - elevhälsa

Skolorna beskriver ett mer systematiskt och strukturerat elevhälsoarbete med många konkreta exempel på främjande och förebyggande insatser. Det framgår också att elevhälsoteamen blir mer involverade i skolans värdegrundsarbete och trygghetsskapande insatser. För att utveckla undervisningens kvalitet behöver det tvärprofessionella elevhälsoarbetet för att undanröja hinder för elevernas lärande fortsätta. Fortsatt stort fokus behövs på de främjande och förebyggande insatser som syftar till att öka skolnärvaron. Elevhälsoteamen behöver i högre grad göras delaktiga i uppföljning och analys av elevernas resultat och utveckling av undervisningen inom ramen för enheternas systematiska kvalitetsarbete.

Den nya elevhälsoenkäten för elever i årskurs 1, som numera görs digitalt, kommer att kunna användas för att bättre styra de insatser som görs på grupp- och enhetsnivå. Enkäten utgör ett gediget underlag och är en kartläggning av elevernas hälsovanor som berör alltifrån upplevd fysisk och psykisk hälsa, sömn, kost, sexuell hälsa, relationer och erfarenheter av droger och alkohol, m.m. Med större möjligheter att få ut statistik från enkäten kan man på skolan rikta insatserna så att de får mest effekt utifrån de behov som finns i aktuell elevgrupp.

4.1.5 Digitalisering

Från terminsstart hösten 2022 används Vklass i stället för Hjärntorget för registrering av närvaro/frånvaro, utvecklingssamtal, hittills uppnådda mål, kommunikation med vårdnadshavare med mera. Ny funktionalitet för extra anpassningar och särskilt stöd finns också i plattformen och har börjat användas på flera enheter medan andra håller på att införa. Bytet till Vklass har till viss del inneburit nya arbetssätt. Delvis beror det på nya funktioner, delvis på att vissa funktioner saknas, eller fungerar annorlunda. Införandet av Google Classroom har ökat medvetenheten om att digitala kanaler och verktyg kräver gemensamma arbetssätt och överenskommelser för att skapa tydlighet och likvärdighet för alla elever. Skolenheterna har, liksom vid införandet av Google Classroom, tagit fram riktlinjer för hur Vklass ska användas på enheten och förvaltningen har beskrivit vilka verktyg och funktioner som ska användas av alla skolenheter för att uppnå större likvärdighet och förutsättningar för uppföljning.

Fler nya förvaltningsgemensamma digitala verktyg ställer också ökade krav på beställarkompetens i alla led i organisationen vad gäller kompletterande digitala verktyg och läresurser utifrån verksamhetens behov och utvecklingspotential. De nya gemensamma verktygen innebär ett fortsatt arbete för att utveckla arbetssätten - extra anpassningar och särskilt stöd i Vklass är ett tydligt sådant exempel.

AI (artificiell intelligens) har under våren varit fokus för mycket uppmärksamhet – i samhället i allmänhet och i skolan i synnerhet. Främst har det handlat om så kallad generativ AI i form av AI-chattar som blivit lättillgängliga för allmänheten. Debatten och diskussionen i skolan har inledningsvis handlat om utmaningar i form av elevfusk men har också med tiden kommit att handla om möjligheter för utveckling av undervisning, planering och lärande. Personal har erbjudits kompetensutveckling, presentationer och workshops på temat AI i skolan. Fokus just nu är att lärare ska få möjlighet att prova verktygen för att förstå hur elever kan använda dem och tillsammans med kollegor samtala om och utveckla arbetssätt och förhållningssätt som möter utmaningarna och nyttjar möjligheterna. Skolorna behöver vara med och påverka riktningen men också verka för att personalen, och i synnerhet rektorer och lärare, har adekvat digital kompetens på området.

Enheterna har tidigare pekat på ett behov av att öka kompetensen och användningen av digitala kompensatoriska verktyg. Under läsåret 2022/23 har ett steg tagits i den riktningen genom en insats för förvaltningens specialpedagoger med fokus på de gemensamma verktygen och ett delande av erfarenheter och goda exempel.

Tidigare har digitalisering och IKT varit ett separat spår i enheternas systematiska kvalitetsarbete men ska från och med läsåret 2023/24 inkluderas inom samtliga läroplansområden, när enheterna planerar och följer upp sin verksamhet. Detta kan innebära ett steg mot att digitalisering än tydligare blir en metod för verksamhetsutveckling - en möjlighet och utmaning inom alla utvecklingsområden.

De existerande nätverkens betydelse (exempelvis superanvändare, IKT-pedagoger och digitaliseringsråd) för att höja kompetens och dela erfarenheter och goda exempel har under året ökat när behoven att lyfta utmaningar och möjligheter med digital teknik och AI blivit större.

Sammanfattning och slutsatser - digitalisering

AI har seglat upp som hot och möjlighet och kommer fortsatt att vara i fokus för skolans digitala utveckling. Det krävs insatser lokalt och centralt för att kompetensutveckla och för att hålla samtalet om hur vi "gör skola" vid liv och framtidsyftande. AI kommer att förändra arbetssätt inom många sektorer och skolan kommer kontinuerligt behöva uppdatera kompetens och anpassa befintliga arbetssätt.

Arbetet för att fullt ut nyttja möjligheterna med digitala verktyg, och ibland förändra arbetssätt för att analogt och digitalt ska samverka på bästa sätt, behöver fortsätta. Samtidigt behöver enheterna hitta former för att tillsammans med eleverna utvärdera och följa upp skolans digitalisering.

4.2 Normer och värden

Arbetet med detta läroplansområde påverkades under pandemin och perioder med distansundervisning gjorde att planerade insatser inte kunde genomföras fullt ut. När undervisningen återigen blev skolförlagd såg man på flera skolor att eleverna tappat gemenskapen och var ovana vid att vara tillsammans i klassrummet och skolmiljön. På många enheter har man därefter behövt arbeta för att stärka gemenskapen mellan eleverna i skolan bland annat med gemensamma aktiviteter, utflykter och samarbetsövningar.

Traditionellt har frågor inom området normer och värden i hög grad behandlats under schemabrytande veckor och temadagar med särskilda aktiviteter, övningar och föreläsningar om mänskliga rättigheter, jämställdhet, rasism etc. Nu kan allt fler enheter beskriva hur de arbetar systematiskt med normer och värden i undervisningen, enligt läroplanens intentioner. Mentorstiden används ofta för samtal med eleverna om värdegrund, planer mot diskriminering och kränkande behandling samt ordningsregler.

Ett exempel på systematiskt arbete kommer från en skola där elevhälsoteamet har tagit fram ett årshjul med olika teman och tillhörande övningar och aktiviteter som på ett systematiskt sätt främjar syftet att få till bättre fungerande grupper med färre konflikter och bättre samarbeten. På en annan skola har enheterna sett ett gemensamt behov av att arbeta mer med diskrimineringsgrunderna och att öka likvärdigheten på kring dessa frågor. Mentorerna har under mentorstiden fördjupat sig med sina elever kring vad diskriminering och kränkningar är. I arbetet framåt kommer de att fördjupa sig i varje område inom diskrimineringsgrunderna exempelvis kön, etnisk tillhörighet, sexualitet osv. Avsikten är att varje enskild elev skall öka sina kunskaper inom varje område för att öka förståelse och kunskap som i förlängningen kan öka tryggheten på skolan.

Kompetensutvecklingsinsatser sker på olika sätt efter lokala förutsättningar och behov. Exempelvis så har personalen på en av förvaltningens skolor uppmärksammat förekomsten av misogyna idéer som blandas upp med rasistiska, konspiratoriska och homofoba uttryck som står i skarp kontrast till skolans värdegrund. För att få bättre verktyg att möta dessa uttryck från vissa av eleverna har en kompetenshöjande insats inletts med stiftelsen EXPO vars syfte är att höja kvaliteten i undervisningen och arbetet med läroplansområdet i sin helhet, samt arbetet med Sexualitet, samtycke och relationer.

En viktig byggsten i arbetet med läroplansmålen är att skapa samsyn och stärka samverkan mellan olika professioner. Flera skolenheter har jobbat för att skapa samsyn och gemensamma förhållningssätt i kollegiet kring normer och värden och hur man agerar när elever blir utsatta för kränkningar eller trakasserier. Elevhälsoteamens stöd beskrivs som positivt och betydande i enheternas värdegrundsarbete.

Ett arbete har gjorts i verksamheten för att implementera nya skrivningar i läroplanen om jämställdhet, normkritik, sexualitet, samtycke och relationer från och med läsåret 2022/23. Vissa har använt sig av skolans förstelärare som fått i uppdrag att ta fram färdiga lektionsupplägg för att stötta lärarna att utveckla undervisningen och andra skolor har använt sig av elevhälsans professioner som arbetat fram olika koncept. Sammantaget så berör arbetet många delar av de nya skrivningarna i läroplanen och enheterna lyfter sitt arbete med mänskliga

rättigheter, jämställdhet, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i nära relationer samt området Sexualitet, samtycke och relationer. Flera enheter har också bedrivit ett arbete mot negativa maskulinitetsnormer samt konsekvenser av dessa.

Inom förvaltningen finns en central samordnare som ger stöd i utvecklingen av arbetet genom föreläsningar och anpassade lektionsupplägg utifrån skolornas önskemål och behov.

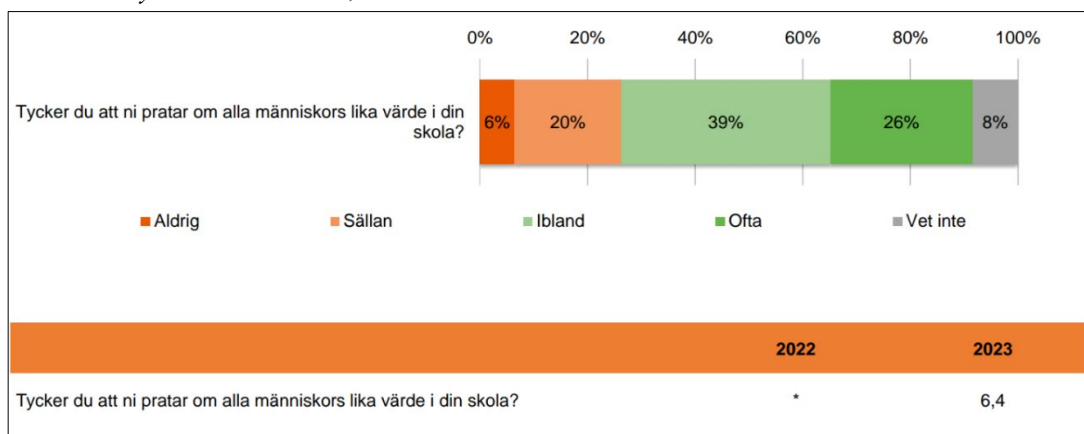
I Göteborgsregionens (GR) elevenkät för gymnasieskolans åk 2 ligger utbildningsförvaltningen på samma nivå som GR:s genomsnitt gällande frågor om trygghet¹³ och bemötande.¹⁴ Resultaten skiljer sig åt mellan olika enheter och program och analyseras på skolenhetsnivå för att utveckla arbetet framåt. Flickorna skattar genomgående dessa frågor lägre än vad pojkarna gör och så ser det ut även på nationell nivå.

Frågorna i elevenkäten ändrades 2022 och det är därför svårt att göra några säkra jämförelser av resultatet över tid. Frågorna på området ”förhindra kränkningar” har fått en helt ny innebörd sedan 2022 och förvaltningen bedömer inte att de nya frågorna ger samma möjlighet att tolka elevernas upplevelse av huruvida skolan arbetar aktivt med att förhindra kränkningar.¹⁵ Av den anledningen beställdes ett antal tillägsfrågor i GR:s elevenkät 2023:

- Tycker du att ni pratar om alla människors lika värde i din skola?
- Tycker du att din skola arbetar med att förhindra kränkande behandling?
- Upplever du att du har blivit dåligt behandlad på din nuvarande skola på grund av något av följande (kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder)?

Resultatet visar på en stor spridning mellan olika skolenheter; på de flesta enheter är det en övervägande del av eleverna som tycker att man ibland eller ofta pratar om människors lika värde och att skolan arbetar ganska eller väldigt mycket med att förhindra kränkande behandling. Men det finns också skolenheter med ett lägre resultat som behöver utveckla och förstärka sitt värdegrundsarbete ytterligare framöver.

Diagram 15. Resultat av GR:s elevenkät 2023; Tycker du att ni pratar om alla människors lika värde i din skola? Gymnasieskolan åk 2, UBF.

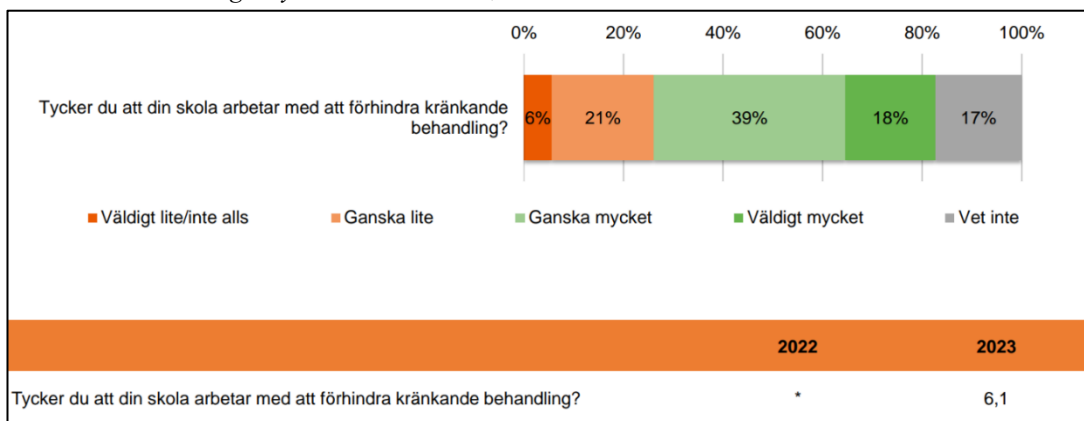
¹³ Känner du dig rädd för andra elever på skolan? Känner du dig rädd för någon lärare eller annan vuxen i skolan? Känner du dig orättvist behandlad av någon lärare eller annan vuxen i skolan?

¹⁴ Hur tycker du att eleverna bemöter varandra i skolan?

¹⁵ Frågorna Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev, De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt och Min skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling har ersatts av Litar du på att de vuxna i skolan gör tillräckligt om någon elev blir illa behandlad och Tycker du att de vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna?

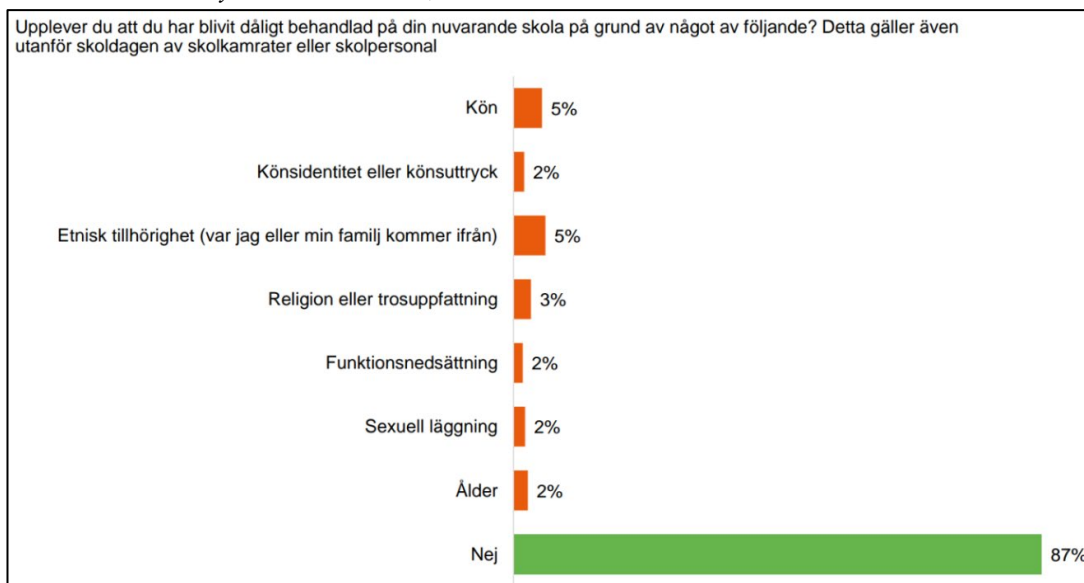
Värdet 6,4 gäller enbart gymnasieskolans år 2. Resultatet för introduktionsprogrammen är högre och höjer förvaltningens medelvärde till 6,8.

Diagram 16. Resultat av GR:s elevenkät 2023; Tycker du att din skola arbetar med att förhindra kränkande behandling? Gymnasieskolan år 2, UBF.

Värdet 6,1 gäller enbart gymnasieskolans år 2. Resultatet för introduktionsprogrammen är högre och höjer förvaltningens medelvärde till 6,4.

Diagram 17. Resultat av GR:s elevenkät 2023; Upplever du att du har blivit dåligt behandlad på din nuvarande skola? Gymnasieskolan år 2, UBF.

87 procent av eleverna har inte upplevt sig dåligt behandlade med någon av diskrimineringsgrunderna som orsak. Av de som upplevt sig dåligt behandlade är kön och/eller etnisk tillhörighet de vanligaste anledningarna, enligt elevernas uppfattning. Även dessa resultat ser olika ut mellan skolenheterna.

Många enheter beskriver nu hur de ska arbeta framåt för att alla elever ska förstå innebörden av kränkande behandling, sexuella trakasserier och trakasserier och veta vart de ska vända sig vid utsatthet. All personal och alla elever ska ha kännedom om enhetens plan mot diskriminering och kränkande behandling och rutinen ska vara tydlig för hur skolans personal går till väga när någon upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling.

Enkätresultaten är ett bra underlag för rektorerna i det fortsatta förebyggande och åtgärdande arbetet utifrån lokala behov och förutsättningar.

De anpassade gymnasieskolorna beskriver liksom gymnasieskolorna ett förebyggande och främjande arbete för en ökad trygghet för eleverna. Samtliga enheter genomför löpande kartläggningar för att synliggöra eventuella riskområden. Elevhälsans personal samverkar med lärare, elev- och specialassistenter i planering och genomförande. Det bedrivs ett gediget och omfattande arbete för att eleverna ska trivas och känna sig trygga över hela skoldagen, med en hög vuxennärvaro i uppehållsytor, matsal osv. Under året har enheterna arbetat med att göra planer mot diskriminering och kränkande behandling mer kända och begripliga för eleverna, så att alla elever ska få grundläggande kunskaper om värdegrundsarbete och likabehandling. Skolorna har också gjort olika insatser kring kommunikation och bemötande med positiva resultat.

Flertalet enheter har ökat fokus på de nya skrivningarna i läroplanen och på ett antal enheter driver elevhälsan förebyggande och främjande insatser med utgångspunkt i kön och sexualitet för att stärka elevernas självkänsla och hälsa.

I anpassade gymnasieskolan har resultaten i elevenkäten varierat lite mellan åren. De individuella programmen har generellt ett något högre resultat än de nationella på frågor om trivsel, trygghet och bemötandet i skolan.

Sammanfattning och slutsatser – normer och värden

Det är positivt att fler enheter arbetar systematiskt med normer och värden i undervisningen, att det sker kompetensutvecklingsinsatser som höjer kvaliteten i undervisningen samt att man arbetar för en ökad samverkan och samsyn inom och mellan olika personalgrupper.

Ett fortlöpande ämnesintegrerat arbete kring människors lika värde och motverkande av intolerans och alla former av diskriminering sker på flertalet enheter men frågor som ställts i elevenkäten om elevers upplevelser av detta visar att det finns enheter som behöver förstärka och utveckla sitt värdegrundsarbete ytterligare framöver.

Några enheter konstaterar att de behöver utveckla arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling. Förvaltningen kommer fortsätta att följa upp enheternas planer mot diskriminering och kränkande behandling för att säkerställa att det sker ett främjande och förebyggande arbete utifrån samtliga diskrimineringsgrunder, i enlighet med skollagens och diskrimineringslagens krav.

4.3 Ansvar och inflytande

Detta läroplansområde innehåller bland annat målet att eleven genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Ett annat mål är att varje elev aktivt utövar inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Läraren ska, bland annat:

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sitt lärande,
- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen,
- låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer, och
- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Läsåret 2022/23 arbetade gymnasieskolorna vidare med formerna för delaktighet och inflytande utifrån de utvecklingsområden som tidigare identifierats; representativ elevdemokrati, inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen samt främjande av elevernas egenansvar.

De allra flesta enheter bedömer att en fungerande organisation och struktur finns på plats för elevdemokratiska forum som klassråd, programråd och elevråd. En del enheter behöver jobba vidare med frågor om mötesstruktur, systematik, vilka frågor som ska tas upp, att förtydliga vad eleverna kan påverka, att omhänderta och återkoppla det som eleverna framfört och så vidare.

På några enheter, företrädesvis med introduktionsprogram, upplevs att eleverna har relativt låga förkunskaper om demokratiska processer och medborgerliga rättigheter på samhällsnivå. En enhet ger exempel på hur man under mentorstiden arbetat med grundläggande kunskaper om rättigheter och skyldigheter i bostads-, ekonomi- och konsumentfrågor, rättigheter och skyldigheter på arbetsmarknaden, medborgaransvar vid händelse av kris osv. Eleverna har fått kunskaper om hur demokratiska processer fungerar och har fått öva inflytande genom skolval, val till ungdomsfullmäktige, deltagande i klassråd, elevråd, matråd och samverkan med skolbiblioteket. De har även fått möjlighet att välja skyddsombud och har genomfört fysiska och psykosociala arbetsmiljöronder.

Gällande elevernas inflytande över undervisningen arbetar skolorna för att öka elevernas möjligheter till inflytande och delaktighet, exempelvis genom att de får tycka till om undervisningsformer, examinationsformer, ämnen och teman för uppgifter och så vidare. Dialogen sker mellan lärare, mentorer och elever i undervisningssituationen eller på klassråd och liknande forum. Många enheter gör också enkäter och mittkursutvärderingar för att stämma av vad eleverna tycker och för att ha chans att justera innehåll och arbetsformer innan kursens slut. Flera enheter beskriver hur man kompletterar utvärderingar och enkäter med fokusgrupper eller intervjuer med elever för att fördjupa förståelsen av vad eleverna tycker om sin utbildning, vad som kan bli bättre i undervisningen och skolmiljön osv.

Skolorna har i flera år arbetat med ett formativt förhållningssätt i undervisningen i syfte att ge eleverna förutsättningar att ta ett större ansvar för sina studier och sitt lärande, exempelvis genom att utveckla metoder för att tydliggöra kunskapskraven och hur den enskilda eleven ligger till i förhållande till dessa. Nya arbetssätt för återkoppling och dokumentation av progression har skapats i och med införandet av Google classroom och Vklass. I Vklass finns exempelvis en modul för "hittills uppnådda mål" som ger en översikt av hur eleven ligger till i olika ämnen, och en modul för utvecklingssamtal som kan skapa större möjligheter för eleverna att vara delaktiga i både förberedelser och uppföljning av samtalet.

På introduktionsprogrammen kan det vara en utmaning att tydliggöra målen med utbildningen och hur eleven ligger till i förhållande till dessa. Många elever vet inte riktigt vad de vill, har inga tydliga mål eller en plan för vad som ska hända sedan. Här kan arbetet med förbättrade individuella studieplaner, med konkreta och begripliga mål, möjliggöra för eleverna att ta ett större ansvar för sina studier och få mer inflytande över sin utbildning.

Några enheter ser en utmaning i att få till en god arbetsmiljö för den stora gruppen av elever när det är ett mindre antal elever som inte tar ansvar för sina egna studier genom att komma i tid och vara förberedda för lektion (att ha med sig böcker, dator och andra arbetsredskap som behövs, ha gjort hemuppgifter som ska ha gjorts osv). Studieron och kunskapsinhämtningen riskerar att försämrats för hela gruppen när ett fåtal elever inte tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö.

I elevenkäten ställs två frågor som handlar om elevernas möjligheter att påverka arbetssätt på lektionerna samt huruvida man upplever att de vuxna i skolan lyssnar på förslag från eleverna, exempelvis från klassråd och elevråd. De två frågorna bildar frågeområdet inflytande.

I skolenkäten för gymnasieskolans åk 2 låg utbildningsförvaltningen (4,7) något lägre än genomsnittet i GR (4,8) läsåret 2022/23. Inflytande är det område som även tidigare fått lägst resultat både i Skolinspektionens och GRs enkäter och även i de aggregerade resultaten på

nationell nivå. Flera av förvaltningens skolor har försökt hitta förklaringar till detta och drar bland annat slutsatsen att det behöver bli tydligare för eleverna när och på vilket sätt de ges möjlighet till inflytande, vad de har möjlighet att påverka, samt att synpunkter omhändertas av lärare och skolledning. Resultaten skiljer sig åt mellan olika enheter och program och analyseras på skolenhetsnivå för att utveckla arbetet framåt.

Elever på introduktionsprogram är enligt enkätresultaten (6,8) mer nöjda med möjligheterna till inflytande än elever i gymnasieskolans åk 2 och så har det sett ut över tid. Det är dock svårt att jämföra de olika resultaten då förutsättningarna ser olika ut. Exempelvis kan det faktum att alla elever på introduktionsprogrammen har individuella studieplaner ge en positiv effekt på upplevelsen av påverkan över utbildningens innehåll.

I den anpassade gymnasieskolan kan eleverna i varierande grad vara delaktiga i planering och uppföljning av undervisningen samt ha påverkan på skolmiljön. En utmaning är att hitta en nivå som passar alla elever i en avgränsad grupp där de kan delta utifrån sina förutsättningar. Eleverna behöver olika former av stöd som kan hjälpa dem att uttrycka vad de vill. Skolorna arbetar på olika sätt för att öka elevernas inflytande och känsla av delaktighet.

Analys av elevenkätens fyra frågor, som tillsammans bildar frågeområdet delaktighet och inflytande, berör i vilken mån eleverna på anpassad gymnasieskola upplever att personalen lyssnar på dem, om de får vara med och planera arbetet, om de får prata med rektorn när de behöver samt om det finns klassråd på skolan. I anpassade gymnasieskolan är resultaten generellt högre än i gymnasieskolan och har ökat något över tid (8,4 läsåret 2022/23).

Sammanfattning och slutsatser – elevernas ansvar och inflytande

Enligt läroplanen ska läraren tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Detta är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå, då det som har absolut störst påverkan på elevernas kunskapsresultat är det som sker i undervisningen – hur den genomförs och vilka effekter den får för elevernas lärande.

Flera enheter beskriver hur de arbetar för att öka elevernas möjligheter till inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Utvärderingar och enkäter kompletteras på vissa enheter med mer djupgående intervjuer eller fokusgrupper med elever i syfte att undersöka deras upplevelser av centrala aspekter av undervisningen, som en del av enhetens systematiska kvalitetsarbete. Detta arbete behöver fortsätta att utvecklas och förstärkas.

4.4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv

I läroplanen anges att gymnasieskolan ska samverka med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Skolverkets allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning definierar två olika perspektiv på studie- och yrkesvägledning:

1) Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse: All den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter, det vill säga underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom.

2) Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse: Den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar.

Tillsammans ska rektor, lärare samt studie- och yrkesvägledare ansvara för att eleverna förbereds inför att kunna göra väl underbyggda val gällande skola och arbetsliv.

Olika program har olika förutsättningar att samverka med arbetslivet och vitt skilda utmaningar med uppdraget som helhet. Utbildningar på introduktionsprogrammen, och till viss del inom den anpassade gymnasieskolan, syftar per definition till att öka elevens förutsättningar att kunna välja utbildning och finna sin väg vidare. Här görs ett omfattande arbete i verksamheten, på individnivå, för att finna elevens styrkor och motivera eleven att ta steg vidare i utbildning, praktik eller arbete. På anpassade gymnasieskolans nationella program, de fleråriga introduktionsprogrammen samt i hög utsträckning Riksgymnasiet för rörelsehindrade läggs under åren en ökad vikt vid det man kallar ”utslussning”. Kontakt mellan skola och externa aktörer såsom Arbetsförmedlingen, Samstart (inom Arbetsförmedlingen), Finsam (lyder under Samordningsförbund mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommun och region) samt habilitering och liknande ökar.

Introduktionsprogram med yrkesinriktning, de nationella yrkesprogrammen och särskilt lärlingsutbildningen har kontakt med arbetslivet som en stor del av utbildningen. Dessa utbildningar är generellt inriktade på att eleven mer och mer under utbildningens gång skall identifiera sig med en yrkesroll. Flera skolor uttrycker en framgångsfaktor i att ordna aktiviteter där eleverna får en orientering i bredden av yrkesutgångar (Pröva-på, Rundgången). Dessa insatser har bidragit till att fler elever hittar rätt direkt när de väljer inriktning. En del elever beskriver att de efter dessa aktiviteter ändrat sig efter att ha haft siktet inställt sedan sitt val till gymnasiet, och för andra blir de en ögonöppnare och motivation som gör att de stannar kvar på utbildningen istället för att avbryta sina studier.

Elever från introduktionsprogrammen språkintröduktion och individuellt alternativ gör studiebesök på gymnasieskolornas yrkesprogram för att få se möjliga vägar vidare i deras utbildning.

En stor utmaning, främst för introduktionsprogram med yrkesinriktning och anpassade gymnasieskolans nationella program, är att finna lämpliga APL-platser. Skolorna arbetar för att etablera mer långsiktiga samarbeten med olika arbetsplatser. Flera utbildningar kvalitetscertifieras (inom ramen för ett College, Visita etc). Fler branschråd har bildats under läsåret och flera av de redan existerande har vidareutvecklats efter pandemin. Yrkesutbildningarna arbetar för att fler APL-handledare skall gå Skolverkets handledarutbildning, men det finns även skolor som ser att de kan nå ännu längre och göra utbildningen mer angelägen för arbetsgivarna genom att själva anordna handledarutbildningen. I vissa branscher finns ett visst motstånd mot att ta emot elever på praktik. Skolor har tagit kontakt med flera av stadens bolag och omsorgsutbildningarna vårdar kontakten med aktuella förvaltningar och med regionen, för att säkra kontinuitet.

De högskoleförberedande programmen etablerar fler och mer varaktiga samarbeten med externa aktörer. Internationella utbyten, museer, näringsliv, alumner, universitet och högskola nämns. Ung företagsamhet (UF), som finns på flera skolor, är ett av de goda exemplen på att gymnasiearbeten knyts närmare elevens framtida studier eller arbete.

Anpassad gymnasieskola har arbetat för att stärka förutsättningarna för unga med intellektuell funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden. På de nationella programmen har en APL-samordnare anställts. APL-samordnaren ska tillsammans med studie- och yrkesvägledare säkerställa bra praktikplatser och stöd för eleven under APL. Verksamheten har även lyckats

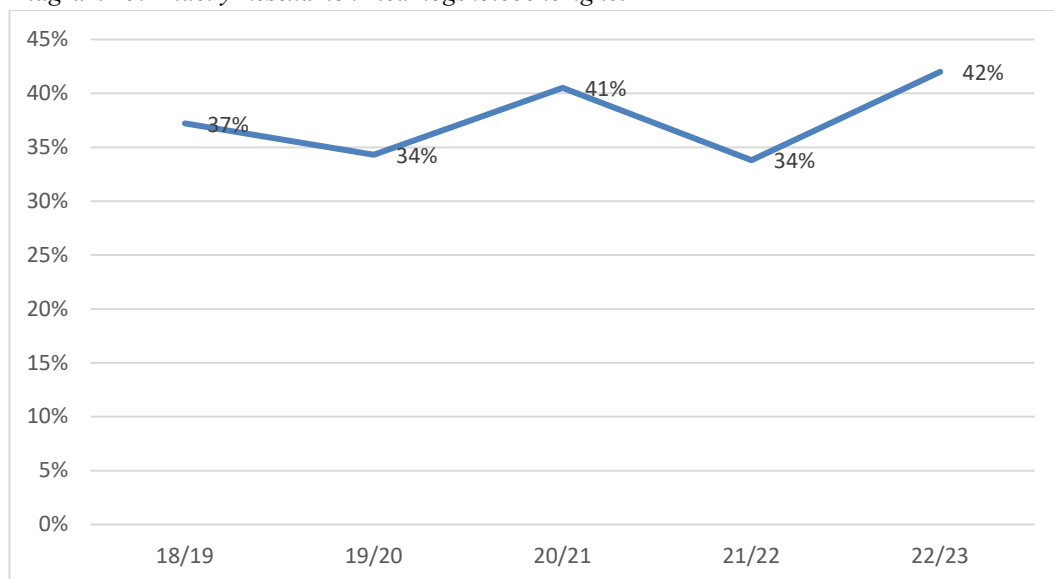
etablera fler samverkanspartners, exempelvis Waterfront, trädgårdsföreningen, förskolor och äldreboenden. På de individuella programmen ligger stort fokus på att etablera projektet ”Dag 1 år 5” som är ett systematiskt och elevstärkande arbete i samverkan mellan SYV, elevhälsa och mentorer. Ett konkret arbetssätt har tagits fram för att arbeta med självkännet, självständighet, trygghet och trivsel från mottagande till framtidsplanering. Projektet syftar till att förbereda eleverna på vuxenlivet, främja närvaro och att elever fullföljer sin utbildning samt hittar lämplig sysselsättning efter avslutade studier.

På förvaltningen pågår ett gemensamt arbete med grundskoleförvaltningen och Vägledningscentrum i syfte att ta fram indikatorer för varje område i Göteborgs stads plan för studie- och yrkesvägledning. Planen ska följas upp genom respektive förvaltnings verksamhetsberättelse (kvalitetsrapport eller årsrapport) 2024 och effekterna skall utvärderas i respektive nämnd.

Grundläggande högskolebehörighet

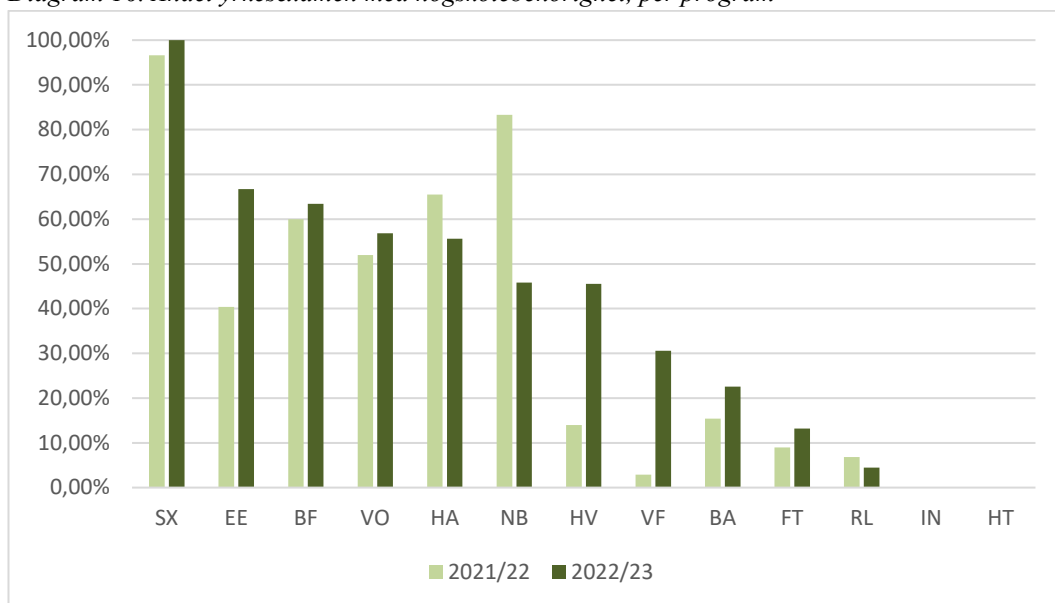
Yrkesprogrammen förbereder för att gå direkt ut i arbete efter gymnasieexamen, men eleverna har kunnat välja till kurser för att få en grundläggande högskolebehörighet. För grundläggande behörighet krävs yrkesexamen och godkända betyg i kurserna Svenska eller Svenska som andraspråk 2 och 3 samt Engelska 6. Alla elever på yrkesprogram har haft möjlighet att erhålla en grundläggande högskolebehörighet genom att välja till kurser inom det individuella valet, och för vissa program i de programgemensamma ämnena eller i programfördjupningen.

Diagram 15. Andel yrkesexamen med högskolebehörighet

Av de elever som tog yrkesexamen läsåret 2022/23 hade 42 procent av eleverna också valt till och fått godkänt i de kurser som krävs för en grundläggande högskolebehörighet. Det råder stora skillnader mellan programmen gällande hur stor andel av eleverna som läser in högskolebehörighet. I diagrammet nedan är programmen rangordnade utifrån resultaten 2022/23.

Diagram 16. Andel yrkesexamen med högskolebehörighet, per program¹⁶

Även nationellt är det de riksrekryterande utbildningarna med egna examensmål (exempelvis sjöfartsprogrammet SX), barn- och fritidsprogrammet (BF), vård- och omsorgsprogrammet (VO) samt handels- och administrationsprogrammet (HA), som har förhållandevis många elever som läser in grundläggande högskolebehörighet. Eleverna på el- och energiprogrammet (EE) som har en högre andel med högskolebehörighet jämfört med föregående läsår, hade ett betydligt högre genomsnittligt meritvärde från grundskolan – högst av alla yrkesprogram när de antogs till utbildningen hösten 2020. Även hantverksprogrammet (HV) och VVS- och fastighetsprogrammet (VF) hade högre meritvärden i antagningen vilket kan förklara ökningen sedan föregående läsår. På motsvarande sätt hade naturbruksprogrammets (NB) elever ett betydligt lägre genomsnittligt meritvärde jämfört med föregående läsår och handels- och administrationsprogrammet (HA) ett något lägre meritvärde. Industritekniska programmet (IN), restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), fordons- och transportprogrammet (FT), bygg- och anläggningsprogrammet (BA) samt VVS- och fastighetsprogrammet (VF) har de lägsta andelarna i den nationella statistiken, i likhet med förvaltningens skolor.

Enheter med yrkesprogram har arbetat för att öka andelen elever som väljer till kurser för att bli högskolebehöriga utifrån de individuella önskemål, behov och förutsättningar som eleverna har. Utbildningarna har varit organiserade så att alla elever getts möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser och samtliga enheter har försökt skapa ett så bra schema som möjligt. Elever och vårdnadshavare har informerats om möjligheten till grundläggande högskolebehörighet och eleverna har fått stöd inför de individuella valen. Skolorna har arbetat aktivt för att belysa olika framtidsyrken och fördelarna med fler möjligheter efter examen.

Från och med läsåret 2023/24 gäller nya bestämmelser där kurserna som krävs för grundläggande högskolebehörighet ingår i den gymnasiegemensamma delen i programstrukturen. Kraven för yrkesexamen har inte ändrats och man kan fortfarande nå en yrkesexamen inom 2500 poäng. Skillnaden är att eleverna nu väljer bort kurserna om de inte vill läsa dem, i stället för att välja till dem som det var tidigare.

¹⁶ Hotell- och turismprogrammet har för få elever för att resultat ska redovisas.

Sammanfattning och slutsatser - utbildningsval

Uppföljningen visar att enheterna över lag arbetar mer systematiskt och strukturerat med studie- och yrkesvägledning, i det vida och det snäva perspektivet. Lokala planer för studie- och yrkesvägledning används och flera enheter beskriver en bättre och tydligare samverkan kring eleven vilket ger en helhetssyn på elevens studiesituation och möjliga vägar vidare.

Hösten 2020 antogs Göteborgs stads plan för studie- och yrkesvägledning (2021-2024). Förvaltningen ser fram emot att de indikatorer som nu tas fram kommer att ge ytterligare underlag för att följa och visa på utveckling över tid.

4.5 Bedömning och betyg

Läroplanens mål för området Bedömning och betyg är att varje elev tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat och kan bedöma sina resultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen. Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna samt redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Dessa mål och riktlinjer har en direkt koppling till vad som kallas för formativ bedömning eller ett formativt förhållningssätt. Skolorna har i flera år arbetat med det formativa förhållningssättet i undervisningen i syfte att ge eleverna förutsättningar att ta ett större ansvar för sitt lärande och sina studieresultat. Skolorna har också arbetat med struktur och tydlighet, för att eleverna ska förstå kunskapskrav och mål och hur man ligger till i förhållande till dessa.

Införandet av nya digitala verktyg (Google Classroom, Vklass) har gjort att flera enheter ytterligare kunnat utveckla arbetet med formativ bedömning och elevernas delaktighet i sin kunskapsutveckling. Verktygen har också bidragit till ökad likvärdighet i arbetet, inom och mellan skolenheter.

I Skolverkets *Allmänna råd om betyg och provning* och Skolinspektionens råd och vägledning för bedömning och betygssättning¹⁷ belyses frågan om betyg och bedömning ur ett annat perspektiv – elevernas rätt att få sina kunskaper bedömda på samma grunder.

Detta perspektiv har under flera läsår varit ett förvaltningsövergripande fokusområde för att säkerställa att eleverna, oavsett skolenhet eller program, bedöms efter likvärdiga krav och att rektor har rutiner för uppföljning av bedömningsprocesser och betygssättning. Uppföljningen visar nu på att processer, rutiner och samverkan kring bedömning och betygssättning fungerar. Frågor om bedömning och betygssättning är på agendan med en hög grad av systematik och regelbundenhet.

Samverkan och utvecklingsarbete sker exempelvis i så kallade lärgrupper, utvecklingsgrupper, ämnes- och arbetslag. Flera enheter ger tydliga uppdrag till dessa grupper att gemensamt planera, ta fram examinationsuppgifter, arbeta med sambedömning och göra betygsanalyser.

Enheterna beskriver även ett arbete med löpande uppföljningar av elevernas lärande och prognoser i syfte att tidigt upptäcka och åtgärda. Formerna för hur betygsanalyser genomförs har utvecklats och behöver fortsätta att utvecklas framåt.

I anpassad gymnasieskola är *Bedömning för lärande* en process som syftar till att ge läraren kunskap om elevernas lärande, dels för att få syn på hur den egna undervisningen har fungerat, dels för att kunna ge eleven återkoppling på sitt lärande. Processen innehåller två former av bedömning: formativ och summativ bedömning som bland annat synliggörs i pedagogiska planeringar i Vklass. Ett antal stödfrågor och ett stödmaterial har utarbetats för att säkerställa

¹⁷ <https://www.skolinspektionen.se/rad-och-vagledning/skolrepresentanter/bedomning-och-betygssattning/>

likvärdighet samt att eleverna görs delaktiga i hela den formativa processen.

Sedan den 1 juli 2022 gäller nya bestämmelser för betygssättning i skollagen. Ändringarna innebär att

- läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper
- begreppet kunskapskrav ersätts av begreppet betygskriterier i alla skolformer och årskurser där betyg sätts
- begreppen kunskapskrav och kravnivåer ersätts av begreppet kriterier för bedömning av kunskaper i de skolformer och årskurser där betyg inte sätts
- läraren inte längre behöver utnyttja all tillgänglig information vid betygssättningen utan i stället ska göra en allsidig bedömning.

Våren 2022 gjordes ett förberedande arbete i verksamheten för att anpassa arbetet med bedömning och betyg efter de nya bestämmelserna. Rektorer har informerat och genomfört utbildningsinsatser om nya regler och nya allmänna råd.

Projektgrupper, ämnesgrupper och ämneslagsledare har planerat och genomfört arbete med nya allmänna råd, tagit fram diskussionsmaterial om reviderade kursplaner och betygskriterier, bedömningsfrågor, rutiner för sambedömning etc. Rektorerna uttrycker generellt att lärarna är trygga med de nya reglerna och att implementeringen givit många goda dialoger om uppdraget, om matrisers varande eller inte varande osv.

Sammanfattning och slutsatser - bedömning och betyg

Digitala verktyg är en fortsatt viktig fråga för att öka likvärdighet och transparens så att bedömningsunderlag blir tydliga för elev och vårdnadshavare. Det sker ett aktivt arbete kring detta på skolorna och målsättningen behöver vara att varje elev ska mötas av ett tydligt sätt att dokumentera progression samt få återkoppling från läraren.

Särskilt på introduktionsprogrammen är det en utmaning att synliggöra framsteg och följa upp elevernas kunskapsutveckling och annan progression innan de når godkända betyg. Att utveckla metoder för att följa progression på individ, grupp- och organisationsnivå är ett pågående utvecklingsarbete inom förvaltningen.

5 Slutsatser

I föregående års kvalitetsrapport identifierades ett antal övergripande utvecklingsområden, med grund i skolenheternas och huvudmannens resultat och analyser. För att fortsätta utveckla undervisningen och öka elevernas kunskapsresultat beskrevs i kvalitetsrapport 2022 hur det fortsatta arbetet särskilt skulle fokusera på:

- rektors ledarskap i uppdraget att leda lärares lärande så att kvaliteten i undervisningen fortsätter att förbättras
- att stärka det vetenskapliga stödet, på alla nivåer, med syfte att utbildning och undervisning än mer ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- att förstärka det kompensatoriska uppdraget
- det tvärprofessionella elevhälsoarbetet för att undanröja hinder för elevernas lärande
- det främjande och förebyggande arbetet för en ökad skolnärvaro

I rapporten konstaterades också att förvaltningen behövde fortsätta utveckla kvalitetsarbetet på introduktionsprogrammen bland annat genom samordnade insatser för att förbättra de

individuella studieplanerna och för att utveckla metoder för att följa elevers progression och måluppfyllelse.

I uppföljningen av läsåret 2022/23 drar förvaltningen följande slutsatser av arbetet med läroplansmål och utvecklingsområden.

Både på skolenhetsnivå- och huvudmannanivå strävar förvaltningen kontinuerligt efter att utveckla och förfinas processer och metoder för det **systematiska kvalitetsarbetet** vilket ger positiva resultat. Enheterna och huvudmannen har en tydlig systematik med ett gemensamt årshjul där planering och uppföljning ska ske med läroplanens mål och elevernas kunskapsresultat som utgångspunkt. Fler insatser och slutsatser i enheternas arbete handlar om organisation och processer för utvecklingsarbete. Skolenheternas dokumentation av kvalitetsarbetet har utvecklats och blivit mer stringent och konkret över tid. Det är tydligare i planer och rapporter vad enheterna ser som sitt uppdrag och sina specifika utmaningar samt att medarbetarna är delaktiga i kvalitetsarbetet – från planering till uppföljning och analys.

Enheterna belyser enskilda ämnen eller kurser där måluppfyllelsen brister och där insatser behöver göras för att öka elevernas kunskapsresultat. Insatser, utvärderingar och analyser riktas nu i högre grad mot undervisningen och dess **effekter** på elevernas lärande och kunskapsresultat.

Insatser på olika områden för att **öka undervisningens kvalitet och elevernas kunskapsresultat** har utvecklats och förstärkts på skolenheterna, exempelvis; arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, tidiga och kontinuerliga insatser för elever som riskerar att inte nå målen, variation och stimulans i undervisningen, fortsatt utveckling av arbetet för ökad skolnärvaro och samverkan mellan professionerna.

Förvaltningen har ett långsiktigt och fortsatt fokus på att utveckla undervisningens kvalitet och har under läsåret 2022/23 lagt särskilt vikt vid **rektors pedagogiska ledarskap** genom insatser på skolenhets- och huvudmannanivå, exempelvis föreläsningar, kvalitetsdialoger och coachning till rektorer och skolledningsgrupper. Detta arbete fortsätter under läsåret 2023/24.

Matematik är det ämne där flest elever får ett underkänt resultat. Skolorna har under lång tid provat med olika kompenserande insatser för att förbättra resultaten men fortsatt upplever alltför många elever ämnet som särskilt svårt. Förvaltningen har sett ett behov av att utvärdera de insatser som görs för att förbättra resultaten i matematik och har med ett vetenskapligt förhållningsätt inlett ett riktat utvecklingsarbete för att förbättra matematikundervisningen så att den upplevs stimulerande av alla elever med varierande förkunskaper och förutsättningar.

För att lyckas med det **kompensatoriska uppdraget** krävs riktade insatser mot elevgrupper som på grund av sämre förutsättningar riskerar låg måluppfyllelse eller avhopp från studier. Skolans lärmiljö behöver utformas för att passa alla elever och kunna möta alla elevers olikheter, förutsättningar och behov. Skolan behöver se över hur organisationen runt eleven ser ut på skol-, grupp- och individnivå. Det innebär att se över hur resurser fördelas, vilka pedagogiska metoder och arbetssätt som används, hur den aktuella elevgruppen fungerar och hur elevens lärmiljöer är organiserade.¹⁸

Enheternas insatser för att förstärka det kompensatoriska uppdraget kan se olika ut men några områden har identifierats av förvaltningen som särskilt prioriterade, exempelvis

- Fortsatt utveckling av individ- och gruppanpassade utbildningar inom introduktionsprogrammen.

¹⁸ Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (2022)

- Fortsatt utveckling av språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för att möta skillnader i elevers bakgrund och förutsättningar.
- Fortsatt utveckling av arbetet med anpassningar och särskilt stöd.
- Fortsatt utveckling av främjande och förebyggande elevhälsoarbete.
- Förstärkt kompetensutveckling för att möta alla elevers behov.
- Fortsatt utveckling av undervisning som bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Insatser kring alla dessa områden genomförs i verksamheterna utifrån lokalt identifierade behov och förutsättningar.

Läsåret 2021/22 och 2022/23 har huvudmannens kvalitets- och utvecklingsarbete haft ett särskilt fokus på **introduktionsprogrammen**, bland annat har arbetet inom *Samverkan för bästa skola* fördjupats.

I samverkan med grundskoleförvaltningen är en plan för överlämningar mellan skolformerna för elever med omfattande stödbehov framtagen. Under hösten 2023 pågår en process med utvärdering och utveckling av övergångsarbetet och mottagandet i gymnasieskolan.

Det tvärprofessionella **elevhälsoarbetet** har utvecklats och är mer strukturerat och systematiskt med många konkreta exempel på främjande och förebyggande insatser som också stärker det kompensatoriska uppdraget. Det framgår också att elevhälsoteamen blir mer involverade i skolans värdegrundsarbete och trygghetsskapande insatser.

I enheternas prioriterade insatser under läsåret 2022/23 återkommer flera områden som enligt vetenskap och beprövad erfarenhet har en positiv effekt på **skolnärvaron**. För att eleverna ska få goda förutsättningar att nå utbildningens mål är skolnärvaron en avgörande faktor och det bedrivs idag ett mer medvetet främjande och förebyggande arbete där frågan om skolnärvaro tydligare kopplas till undervisningens kvalitet och elevhälsoarbetet - att förstärka det som gör att eleverna vill och förmår komma till skolan.

Förvaltningen kan även se att arbetet med **normer och värden** sker mer systematiskt i undervisningen enligt läroplanens intentioner. Kompetensutveckling genomförs som höjer kvaliteten i undervisningen och enheter arbetar för en ökad samverkan och samsyn inom och mellan olika personalgrupper. Frågor som ställts i elevenkäten om elevers upplevelser av detta visar dock att det finns enheter som behöver förstärka och utveckla sitt värdegrundsarbete ytterligare framöver.

Flera enheter beskriver hur de arbetar för att öka **elevernas möjligheter till inflytande** på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Detta arbete behöver fortsätta att utvecklas och förstärkas.

Digitala verktyg fyller en viktig funktion för elevers lärande och utveckling och framåt behöver siktet vara inställt på hur nya digitala verktyg kan bidra till att ytterligare förbättra undervisningen och elevernas resultat. AI har seglat upp som hot och möjlighet och kommer fortsatt att vara i fokus för skolans digitala utveckling. Arbetet för att fullt ut nyttja möjligheterna med digitala verktyg, och ibland förändra arbetssätt för att analogt och digitalt ska samverka på bästa sätt, behöver fortsätta.

6 Arbetet framåt

Huvuduppgiften för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska tillägna sig och utveckla kunskaper. I läroplanerna beskrivs att den dagliga **pedagogiska ledningen** av skolan och **lärarnas professionella ansvar**

skapar förutsättningar för att skolan ska utvecklas kvalitativt. För att skolans verksamhet ska svara mot de nationella målen måste verksamheten ständigt prövas, resultaten följas upp och utvärderas. Olika metoder behöver prövas, utvecklas och utvärderas.

Det som har absolut störst påverkan på elevernas kunskapsresultat är det som sker i **undervisningen**. Insatser, utvärderingar och analyser behöver fortsätta att riktas mot undervisningen och dess **effekter** på elevernas lärande och kunskapsresultat. Reflektion, analys och dialog om undervisningens kvalitet ska finnas som en röd tråd genom hela kvalitetsarbetet, mellan elever och lärare, lärare och rektorer, och från skolenhets- till huvudmannanivå.

Det finns fortfarande ett behov av att fördjupa analyserna, i högre utsträckning ta stöd i vetenskap samt använda och utveckla beprövad erfarenhet på både skolenhets- och huvudmannanivå.

Rektors ledarskap och stöd i lärarnas arbete med att utvärdera undervisningen och kunskapsresultaten är avgörande. Huvudmannen kommer fortsätta att stödja rektor i uppdraget att leda lärares lärande så att kvaliteten i undervisningen fortsätter att förbättras.

För att ytterligare öka undervisningens kvalitet och elevernas måluppfyllelse behöver huvudmannens och skolenheternas insatser inom alla läroplansområden bidra till att uppfylla det övergripande målet – att **höja elevernas kunskapsresultat**. Det krävs ett fortsatt arbete, och stöd till enheterna, för att ytterligare utveckla och anpassa undervisningen till elevernas förutsättningar och behov.

Elevernas inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen samt delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen behöver fortsätta att utvecklas och förstärkas.

Även i **digitaliseringsarbetet** är ett tydligt ledarskap en förutsättning för att utveckla arbete, organisation och processer med hjälp av digitaliseringens möjligheter. Huvudmannen fortsätter att följa och stödja skolenheternas insatser, så att digitalisering än tydligare blir en metod för verksamhetsutveckling - en möjlighet och utmaning inom alla utvecklingsområden.

Ett framgångsrikt **elevhälsoarbete** innebär en hög grad av samverkan mellan den samlade elevhälsan, rektor, lärare, studie- och yrkesvägledare och övrig personal. Elevhälsoteamen behöver i högre grad göras delaktiga i uppföljning och analys av elevernas resultat och utveckling av undervisningen inom ramen för enheternas systematiska kvalitetsarbete. Insamling av underlag genom digitala elevhälsoenkäter ger nya möjligheter att rikta insatser utifrån de behov som finns i aktuell elevgrupp.

Skolnärvarons betydelse för elevens måluppfyllelse är central. Arbetet för en ökad skolnärvaro och insatser kopplade till detta har utvecklats men behöver fortsatt vara i fokus på samtliga skolenheter. Det förebyggande och främjande arbetet kring skolnärvaro skall ingå i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete och insatserna bör utgå från de framgångsfaktorer som identifierats i den stadengemensamma vägledningen för skolnärvaro:

- Relationsskapande arbete
- Delaktighet och inflytande
- Undervisningens kvalitet
- Samverkan med berörda aktörer
- Tydligt ledarskap med rutiner för närvaroarbetet

Huvudmannen kommer särskilt att stödja arbetet vid enheter med en elevgrupp med låg skolnärvaro.

Arbetet för att utvärdera och förbättra undervisningen i **matematik** fortsätter, med fokus på utvalda skolenheter och program i ett första steg. Matematikprojektet ska leda till en bättre

förståelse för hur undervisningen kan möta elevernas behov och resultaten kommer att spridas till samtliga skolor. Inom förvaltningen behöver det även initieras ett strukturerat kollegialt lärande där lärare delar erfarenheter och goda exempel för att lära av varandra och utveckla undervisningen i matematik.

Förvaltningen arbetar vidare med kvalitets- och utvecklingsarbetet på **introduktionsprogrammen** genom samordnade insatser bland annat för att förbättra de individuella studieplanerna och att utveckla arbetet med uppföljning av elevers progression

Förvaltningen fortsätter att utveckla formerna för överlämning mellan skolformerna samt arbetet med kartläggning, placering och mottagande av elever på introduktionsprogrammen, särskilt där det finns höga krav på mottagande skola att möta elevernas stödbehov. Det behövs även en fortsatt utveckling av utbildningar på individ- och gruppnivå för att kunna möta elevernas mångfacetterade behov och önskemål.

Det är en fortsatt utmaning för elever från **anpassade gymnasieskolans nationella program** att gå vidare till arbetsmarknaden efter avslutade studier, då arbetsgivare idag har större krav på bland annat utbildningsnivå och social kompetens. Förvaltningen ser framledes behov av ytterligare samverkan med arbetsförmedlingen samt med andra förvaltningar och kommunala bolag som skulle kunna erbjuda elevgruppen sysselsättning i stadens regi.